СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 6.09, 20.12, 14.03;
Віцебск — 5.57, 20.04, 14.07;
Магілёў — 5.59, 20.01, 14.02;
Гомель — 6.01, 19.53, 13.52;
Гродна — 6.27, 20.24, 13.57;
Брэст — 6.29, 20.24, 13.55.

МЕСЯЦ:
Маладзік
28 жніўня

ІМЯНІНЫ:
Успенне (Спажа).
Аўгусціны, Бышаміра.

ЗВЯЗДА

28 ЖНІЎНЯ 1992 г.
пятніца, № 173 (21951)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

«ПОЛЕ ЎРАЧЫСТА»

Сёння — Прачыстая («Спажа», Успенне Божай Маці) па праваслаўным царкоўным календары. Гэта самае значнае свята ў канцы лета, і асабліва шануецца яно менавіта ў нашым краі. У яго гонар на Беларусі пабудавана і асвечана вельмі многа храмаў, у тым ліку Успенскі сабор у Жыровічах, Лаўрышаўская царква на Навагрудчыне (яна вядзе свой адлік з 1777 года). Тут і ў іншых месцах будуць праведзены ўрачыстыя богаслужэнні з хрэсным ходам.

Царкоўную назву «Успенне» ў народзе тлумачаць яшчэ і тым, што да гэтага дня паспелі ўжо розныя плады, а таму Прачыстая адзначаецца таксама і як свята ўраджаю, падвядзенне вынікаў працы селяніна: «На Прачысту — поле чыста» (у некаторых мясцінах «поле ўрачыста...», «Спажа — хлеба дзяжа». Калі ж каму ўдавалася да свята не толькі сабраць збажыну, але і ўзараць пожню, падрыхтаваць глебу да будучага ўраджаю, то такога хлебароба чакаў налета яшчэ большы плён у працы: «Да свята араць — лішнюю капу нажаць». Адразу ж пасля свята пачынаецца сяўба азімых, да якой трэба быць падрыхтаваным, каб быць з хлебам: «Пытаецца Успенне, ці гатова насенне?..»

РАБОЧЫ КАНТРОЛЬ? ПРЭЧ АДСЮЛЬ!

РАГАЧОЎ. Пляскалі ў ладкі дэпутатам мясцовага гарсавета работнікі гандлю. Асабліва тыя, хто любіць абважваць і аблічваць пакупнікоў. За іх «мудрае» рашэнне: скасаваць рабочы кантроль за дзейнасцю ў сферы гандлю. Падставай для яго, відаць, стала імкненне да свабоды ва ўсім, надзея на рост самасвядомасці прадаўцоў ва ўмовах пераходу да рынку. Праўда, рашэнне гэтае не вітаюць работнікі аддзела барацьбы з эканамічнай злачыннасцю ГРАУС і дзяржгандальінспекцыі, якім рабочы кантроль хоць у нейкай ступені дапамагаў наводзіць парадак у гандлі. За што прадаўцы не пляскаюць у ладкі і міліцыі, і інспекцыі.

У. ПЕРНІКАЎ.

НАШАГА ПАЛКУ ПАМЕНШАЛА

МАГІЛЁЎСКАЯ ВОБЛАСЦЬ. Паводле даных абласнога ўпраўлення статыстыкі, за першую палову 1992 года ў вобласці нарадзілася 7.627 дзяцей, а ўсяго памерла 7.811 чалавек. Адмоўны натуральны прырост насельніцтва назіраецца практычна ва ўсіх сельскіх раёнах вобласці і ў горадзе Крычаве.

ЗІМОЙ У МАГІЛЁВЕ ПАВІННА БЫЦЬ ЦЁПЛА

МАГІЛЁЎ. Магілёўскі аблвыканком заключыў гандлёва-эканамічнае пагадненне з уладамі горада Паўладара, што ў Казахстане, згодна з якім магіляўчане атрымаюць 40 тысяч тон вугалю па 1.100 рублёў кожная, 2.500 тон мазуту, 1.500 тон бензіну, дызельнае паліва, каўстычную соду і дзесяткі тон солі — усяго на 30 мільёнаў рублёў.

А з Беларусі ў Казахстан на гэтую ж суму накіруюцца тавары народнага спажывання і прамысловая прадукцыя, вырабляемая ў вобласці. Дзякуючы двухбаковаму пагадненню закуплена таксама сорак тысяч тон вугалю на шахце «Інцінская» ў Комі. Пошукам такіх далёкіх партнёраў магіляўчане заняліся не ад лёгкага жыцця — справа ў тым, што даўнія партнёры з Данбаса зараз «заламалі» за свой вугаль цану пяць тысяч рублёў за тону.

У АБЛВЫКАНКОМ НА... ВЯЧЭРУ

ВІЦЕБСК. Ці можна сёння пражыць на 1.280 рублёў у месяц, а тым больш пракарміць сям'ю. Зразумела, можна, але, згадзіцеся, толькі са скрыпам. Работнікам жа сталовай Віцебскага аблвыканкома надакучыла «скрыпець», і вырашылі яны пацвердзіць словы знакамітай прымаўкі: «Хочаш жыць — умей круціцца». Як вынік — аб'ява, што ўпрыгожвае дзверы аблвыканкомаўскай сталовай, якая паведамляе: тут у выхадныя дні можна заказаць урачыстыя вечары. Хаця расцэнкі на такія мерапрыемствы і павялічваюцца з 60 да 80 працэнтаў, работнікі сталовай спадзяюцца, што ад жадаючых адзначыць урачыстасць у будынку аблвыканкома не будзе адбою.

10 ГЭТА НЕ 600

ШЧУЧЫН. Звыш 600 грамадзян, якія страцілі работу, ужо звярнуліся ў мясцовы цэнтр занятасці. Дзякуючы адладжанай дзейнасці Цэнтра большасць з беспрацоўных атрымалі новыя, задавальняючыя іх рабочыя месцы. А вось 10 шчучынцаў афіцыяльна прызнаны беспрацоўнымі.

Выратоўваюць прамыя сувязі

МІНСК. Ва ўмовах цяжкай эканамічнай сітуацыі пакуль яшчэ адносна моцна трымаецца на плаве гігант беларускай індустрыі— Мінскі трактарны завод. Так, за 7 месяцаў бягучага года аб'яднанне выканала практычна ўсе дагаворныя абавязацельствы. Прычына такой стабільнасці — у падтрыманні прамых сувязей амаль з паўтысячай расійскіх прадпрыемстваў і поспех прадукцыі на міжнародным рынку.

Справы пасольскія

МІНСК. У сярэдзіне верасня бягучага года чакаецца афіцыяльнае ўручэнне Старшыні Вярхоўнага Савета рэспублікі Станіславу Шушкевічу вярыцельных грамат Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Расійскай Федэрацыі Ігарам Сапрыкіным. Дарэчы, прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын накіраваў паслоў практычна ва ўсе краіны СНД, прычым зарплату ў валюце будзе атрымліваць пакуль толькі пасол на Украіне, астатнія — у рублях. Паводле паведамленняў маскоўскіх газет, прыкладны аклад паслоў Расіі ў іншых рэспубліках СНД складае каля 14 тысяч рублёў.

Зладзеі «засвяціліся»

Як паведамлялася ўжо, у вытворчым аб'яднанні «Граніт» у пасёлку Мікашэвічы (Брэсцкая вобласць) быў здзейснены крадзеж радыеактыўных прыбораў, якія ўтрымліваюць ізатопы цэзію-137.

Міліцыі ўдалося затрымаць некалькі чалавек, якія ўдзельнічалі ў крадзяжы, і знайсці выкрадзенае. Матывы злачынства пакуль што невядомыя. Зразумела пакуль што — простыя злодзеі не будзе звязвацца з прыборам радыеактыўнасцю 2 кюры.

БелаПАН.

«Гараць цяпер толькі тарфянікі»

На пытанні карэспандэнта «Звязды» адказвае начальнік штаба грамадзянскай абароны генерал-лейтэнант Анатоль ПАНАМАРОЎ

— Яшчэ зусім нядаўна ад паведамленняў аб чарговым пажары на тэрыторыі рэспублікі патыхала нейкай безвыходнасцю і бездапаможнасцю перад неўтаймаваным агнём.

— Гаварыць, што сітуацыя з пажарамі не кантралюецца, нельга. Да сярэдзіны верасня думаем патушыць найбольш буйныя пажары.

Тое, што мы прагназіравалі сітуацыю і падышлі да яе падрыхтаванымі, несумненна. Больш таго, мы старанна вывучылі вопыт барацьбы з пажарамі ў Маскоўскай вобласці ў 1972 годзе (там таксама гарэлі тарфянікі) і стварылі свае трубаправодныя падраздзяленні, якія прыйшліся вельмі дарэчы на беларускіх палаючых тарфяніках.

Увогуле, 3 жніўня ўпершыню за многія гады была запушчана ў дзеянне Дзяржаўная сістэма па папярэджваннях і дзеяннях у надзвычайных сітуацыях у рэжыме надзвычайнага функцыяніравання. Гэта кругласутачнае дзяжурства, арганізацыя паветранай і наземнай разведкі, збор даных абстаноўкі, мабілізацыя ўсіх тэхнічных сродкаў для тушэння пажараў, а таксама каардынацыя ўсіх задзейнічаных службаў — спецыяльных падраздзяленняў грамадзянскай абароны, асабістага саставу Міністэрства абароны, пажарнай аховы МУС, а таксама кіраўнікоў тых рэгіёнаў, на тэрыторыі якіх ёсць ачагі пажараў.

— У «Звяздзе» праходзілі, і не раз, скаргі пажарнікаў на тое, што некаторыя патрабуюць аплаты за тэхніку для тушэння пажараў і ўвогуле пасіўна сябе паводзяць у экстрэмальнай абстаноўцы.

— Такія выпадкі былі ў самым пачатку «пажарнага» сезона. Зараз сітуацыя кардынальна змянілася. Саветам Міністраў распрацавана спецыяльная праграма для Камісіі па надзвычайных сітуацыях, якую ўзначальвае Іван Кенік. Цяпер яго замяшчае Станіслаў Брыль. Дык вось, там прадугледжана праца і для пракуратуры, каб яна прыцягвала да адказнасці службовых асоб, якія належным чынам не ставяцца да тушэння пажараў на сваёй тэрыторыі. І мушу запэўніць, што ніякіх непаразуменняў з кіраўнікамі гаспадарак і рэгіёнаў, дзе гараць тарфянікі, у нас няма. Грошы за тэхніку і паліва, якія скарыстоўваюцца пры тушэнні пажараў, будуць выплачвацца гаспадаркам пазней Міністэрствам лясной гаспадаркі. Сродкі яму на гэтыя мэты ўжо выдаткаваны.

— Прыемна чуць — сітуацыя пад кантролем. І ўсё ж, што канкрэтна вы кантралюеце?

— На сённяшні дзень маем 223 ачагі пажараў на трох тысячах гектараў. Лясных пажараў няма, гараць толькі тарфянікі. Самы буйны ачаг цяпер у Смалявіцкім раёне, куды накіравана спецыяльная брыгада грамадзянскай абароны, якая дапамагае мясцовым пажарным і ваенным змагацца з агнём.

Усе пажары лакалізаваны, і іх тэрыторыя няспынна змяншаецца. Для параўнання: у разгар пажараў мы мелі 7 тысяч гектараў плошчаў, падуладных агню. Але цяпер мы не толькі на роўных «размаўляем» з апошнім, а поўнасцю ўжо «разабраліся» з Гродзенскай вобласцю, якая лічылася да нядаўняга часу самай небяспечнай у пажарных адносінах.

Працягваюць нас непакоіць пажары ў Смалявіцкім, Мінскім, Уздзенскім раёнах Мінскай вобласці, Ляхавіцкім, Ганцавіцкім, Пінскім, Лунінецкім — Брэсцкай, Быхаўскім, Асіповіцкім, Магілёўскай, Добрушскім, Брагінскім, Хойніцкім — Гомельскай.

Тушэнне пажараў працягваецца ў экстрэмальным рэжыме. Напрыклад, трубы пракладваюцца адпаведнымі падраздзяленнямі да дзесяці кіламетраў. Праводзіцца штодзённая як наземная, так і паветраная разведка. Для большай эфектыўнасці пажаратушэння вымушаны былі перанесці адкрыццё палявання на больш позні тэрміны, а таксама часова забараніць уезд у лес прыватным транспартным сродкам, ад якіх можа ляцець іскра, ды і ўвогуле пікнікі ў лесе пакуль што вельмі небяспечныя.

— Некалькі слоў аб ахвярах пажараў і матэрыяльных стратах ад іх.

— У агні загінулі дзве жанчыны з вёскі Калюга Глускага раёна Магілёўскай вобласці. Падлікамі матэрыяльнага ўрону займаецца спецыяльная міжведамасная камісія. Пакуль што магу сказаць толькі адно: такога «пажарнага» лета старажылы не памятаюць з пачатку стагоддзя.

Сярод тых, хто займаецца тушэннем пажараў, а гэта каля трох тысяч чалавек, загінуўшых няма. Ёсць толькі траўміраваныя.

— Пажары сёлета захапілі амаль увесь былы Саюз. Як выглядаем у параўнанні з іншымі рэгіёнамі ў гэтых адносінах?

— Па маштабнасці пажараў мы можам параўнаць сябе з Маскоўскай вобласцю, але там надзвычайныя меры па арганізацыі тушэння былі прыняты значна пазней, таму і сітуацыя больш складаная.

Пра нашу рэспубліку магу дадаць: рашучыя дзеянні ўрада адыгралі значную ролю ў барацьбе з агнём.

Гутарыў Аляксандр КОКТЫШ.

ВОСТРАЯ СІТУАЦЫЯ

У рэспубліцы па-ранейшаму лютуюць пажары, якія выкліканы засухай і людской беспечнасцю. Не абмінуў агонь і землі калгаса імя Калініна Лунінецкага раёна. Пажар, які прыйшоў сюды з зямель Пінскага раёна, бушуе на сенажацях ва ўрочышчы ракі Бобрык. Калгаснікі змагаюцца са стыхіяй: у цыстэрнах падвозіцца вада, пераворваюцца тарфянікі, манціруецца помпавая станцыя, каб падняць узровень вады ў меліярацыйных каналах і тым самым наблізіць ваду да ачагоў загарання. Калі рабіўся здымак, на дапамогу вяскоўцам спяшалася ўжо вайсковае падраздзяленне. Агульнымі намаганнямі агонь павінен быць спынены, хоць пажары на тарфяніках вельмі каварныя.

НА ЗДЫМКУ: стомленая сонцам зямля.

Фота **Уладзіміра МЯЖЭВІЧА.**
БЕЛІНФАРМ.

ДА ЎВАГІ КУРЦОЎ

ГРОДНА. Ад працуючых на мясцовай тытунёвай фабрыцы наш карэспандэнт пачуў аб тым, што з-за недахвату адпаведнай паперы цыгарэты і папяросы гродзенскай вытворчасці хутка будуць выпускацца не ў маленькіх пачках, а ў вялізных каробках, і прычым прадавацца паштучна. На самі ж тытунёвыя вырабы паперы хапае.

Вялікія чэргі тых, хто хоча ўладкавацца на работу, у Салігорскім цэнтры занятасці насельніцтва. Асабліва шмат тут моладзі. А між тым, як сказаў у гутарцы з карэспандэнтам «Радыёфакта» выконваючы абавязкі дырэктара цэнтра В. Булаеў, сітуацыя з працаўладкаваннем у горадзе вельмі складаная, бо адсутнічаюць заяўкі на вакансіі, выслабаненыя на прадпрыемствах у сувязі са звальненнем асоб па ўласнаму жаданню. Колькасць беспрацоўных павялічылася ў Салігорску амаль у два разы. Што асабліва хвалюе: свабодных месц для маладых спецыялістаў і непаўналетніх у горадзе практычна няма.

***

Як вядома, у Расіі для Герояў Сацыялістычнай Працы адменены ўсе льготы. Ну, а ў пінскім калгасе імя Горкага сход сялян прымае адваротнае рашэнне. Дарэчы, тут толькі адзін Герой Сацыялістычнай Працы, старшыня праўлення В. М. Гарошка. Але калгаснікаў можна зразумець. Калгас, нібы ўцёс, вытрымлівае разбуральныя хвалі перабудовы. Да «драўлянага» рубля з казны на «працадзень» вяскоўцы атрымліваюць сена, салому, збожжа, агародніну, бульбу, ялавічыну, свініну. Наперадзе выдача цукру, мёду, рыбы і нават аленіны з уласнай лясной гаспадаркі. Вядома ж, што ў гэтым астраўку вясковага камунізму калгаснікі не толькі галасуюць за льготы для свайго героя-старшыні, але і будуць маліцца за яго здароўе.

***

Прыемнае падарожжа чакае 31 жніўня 80 дзяцей з Беларусі, якія пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС. Урад Злучаных Штатаў садзейнічае бельгійскай арганізацыі па перавозцы маленькіх беларусаў ад 5 да 13 гадоў у Брусель на самалёце ваенна-паветраных сіл ЗША. Дзеці будуць месяц гасціць у бельгійцаў, а ў канцы верасня зноў жа з дапамогай ваенных лётчыкаў Амерыкі вернуцца дамоў. Агульная колькасць дзяцей, што атрымаюць дапамогу ў рамках гэтай праграмы, складзе 725 чалавек.

***

З 28 па 30 жніўня ў Брэсце пройдзе ўрачыстае асвячэнне касцёла Узнясення святога крыжа, а таксама новых званоў пад назвай «Іаан Павел ІІ» і «Епіскап Зігмунд Ладзінскі». Адначасова ў касцёл будзе перанесены цудадзейны лік Маці Боскай-Берасценьскай.

АРЫЕНЦІР НА СУПРАЦОЎНІЦТВА

Крыху больш як два месяцы назад з візітам ў Швейцарыі знаходзілася ўрадавая дэлегацыя Рэспублікі Беларусь на чале са Старшынёй Савета Міністраў В. Кебічам. Значнае месца ў праграме знаходжання заняло ўстанаўленне кантактаў з прадстаўнікамі дзелавых колаў аб магчымых напрамках двухбаковага супрацоўніцтва. Цікавасць у членаў дэлегацыі выклікалі прапановы міжнароднай карпарацыі «Нестле», якая прадставіла рад праектаў рэарганізацыі прамысловасці па вытворчасці экалагічна чыстых прадуктаў дзіцячага харчавання, такіх неабходных нам сёння.

Пацвярджаючы свае сур'ёзныя намеры мець з намі партнёрскія адносіны, гэтымі днямі прыбылі ў Мінск генеральны дырэктар карпарацыі па экспарту С. Хок і адказны фірмы за ўсходнееўрапейскі рэгіён В. Арцімовіч.

Гутарку з імі правёў В. Кебіч. Дасягнута дагаворанасць аб стварэнні ў Беларусі на радзе прадпрыемстваў сумесных вытворчасцей па вырабу дзіцячага харчавання. А пакуль «Нестле» гатова пастаўляць нам у рэспубліку розныя пажыўныя сумесі, дзіцячае харчаванне ў шкляных слоіках, хуткарастваральны малочны парашок і многія іншыя прадукты, якіх не хапае. Тым больш, што на іх набыццё камісія Еўрапейскага супольніцтва (ЕЭС) выдзеліла нядаўна Рэспубліцы Беларусь адпаведную пазыку.

Госці са Швейцарыі сустрэліся з міністрам замежных спраў Беларусі П. Краўчанкам, кіраўніцтвам Мінсельгаспрода, Міністэрства аховы здароўя, Знешэканомбанка, Дзяржкамчарнобыля.

Уладзімір ДЗЕШКАВЕЦ,
прэс-служба Савета Міністраў РБ — БЕЛІНФАРМ.

МОРА ПАД... КРЫЧАВАМ

Непадалёк ад Крычава на глыбіні 420 метраў знойдзена мінеральная вада. І там жа — марская вада, прыдатная для лячэбных працэдур.

Паводле заключэнняў спецыялістаў, мінеральная вада па сваіх якасцях прыгодная для лячэння органаў стрававання. А марская — для лячэння радыкулітаў, трамбозаў, вянозных захворванняў. У хуткім часе мінеральная вада з'явіцца ў магазінах. А на месцы свідравіны будзе пабудаваны лячэбны корпус.

БелаПАН.

ЯК ПЕРАМАГЧЫ СТРЭС

Практычная псіхалогія

5. Выберыце хобі, кантрастнае з вашымі асноўнымі заняткамі. Калі на рабоце вы рашаеце тэхнічныя задачы, дома займіцеся пакаёвымі кветкамі ці якім-небудзь рамяством.

Калі на рабоце вы праводзіце ўвесь дзень у памяшканні, то вам добра было б завесці сабаку або садовы ўчастак.

6. Хоць бы адзін від дзейнасці павінен быць звязаны з сям'ёй ці з сябрамі. Вам неабходна адрывацца ад калег і не аддаляцца ад інтарэсаў сям'і.

7. Забараніце сабе адчуваць віну, калі вы не заняты работай. Гэта можа быць самы важны крок сярод усіх памянёных.

Калі вы аказаліся ў крызіснай сітуацыі, то хутчэй за ўсё вы бачыце свет зусім не ў ружовых колерах. Чалавек, які перажывае сур'ёзны ўдар лёсу, аказваецца ў эмацыянальнай беззданi, але памятайце: вы там не адзінокія.

Стрэс, які адчувае ваша псіхіка, прама прапарцыянальны вашым адносінам да крызісу — успрымаеце вы яго як пагрозу ці як выклік лёсу, як новую магчымасць для сябе ці як білет у пекла. Вось некаторыя навыкі, якія дазволяць вам перажыць сур'ёзнае выпрабаванне з як мага меншымі стратамі.

Пастарайцеся глядзець на будучыню ў станоўчым святле. Хоць бы нядоўга ўспамінайце, як вы сябе адчувалі, калі ўсё было добра. Калі людзі ўяўляюць сябе ў

пэўнай сітуацыі, з'яўляюцца звязаныя з ёю адчуванні.

Вучыцеся прыёмам фізічнага расслаблення. Калі ваша цела расслаблена, то і псіхіка не можа быць у напружаным стане.

Пастарайцеся быць рэалістычней, калі вы апісваеце сабе або блізкім сітуацыю, у якой апынуліся. Пазбягайце такіх эмацыянальна афарбаваных слоў, як «ніколі», «заўсёды», «нянавісць».

Жывіце сённяшнім днём. Устанавіце мэты на сёння, не патрабуйце вельмі многага ад сябе.

Не дазваляйце сабе патануць у шкадаванні да сябе, не адмаўляйцеся ад дапамогі. Каханне, дружба і сацыяльная дапамога — магутныя інструменты ў барацьбе са стрэсам.

Памятайце, што вы не адзінокія. Тое, што вы адчуваеце цяпер, іншыя перанеслі — і яны выжылі. Так будзе і з вамі.

СМАЧНА ЕСЦІ!

Абед з агародніны

Кабачкі, фаршыраваныя агароднінай, у таматным соўсе. Іх можна падаваць адразу, непасрэдна на стол, а можна нарыхтаваць і ў запас. Робіцца гэта так:

Зяленіва пятрушкі (10 г) мыюць, даюць сцячы вадзе, наразаюць кавалачкамі. Цыбулю (200 г) рэжуць і абсмажваюць у 100 г алею да залацістага колеру.

Моркву (300 г) і корань пятрушкі (30 г) мыюць, ачышчаюць ад скуркі, другі раз мыюць, даюць сцячы вадзе, наразаюць, мыюць, кладуць у казанок, дабаўляюць 50 г алею, тушаць, памешваючы, да паўгатовасці.

Спелыя таматы (700 г) ачышчаюць ад пладаножак, мыюць, даюць сцячы вадзе,

праціраюць на тарцы ці прапускаюць праз мясарубку, потым зліваюць у эмаліраваную каструлю, ставяць на агонь і кіпяцяць 15 хвілін. Дабаўляюць 2 чайныя лыжкі солі, 1,5—2 сталовыя лыжкі цукру, 2 сталовыя лыжкі 5-працэнтнага воцату, 0,5 г молатага духмянага перцу і кіпяцяць яшчэ 10 хвілін.

У падрыхтаваныя слоікі ўліваюць пракіпячоны і астуджаны да 70 градусаў алей (1 сталовая лыжка на слоік ёмістасцю 0,5 л, 2 сталовыя лыжкі — 1 л).

Абсмажаную цыбулю, тушаныя моркву і корань пятрушкі змешваюць з нарэзаным зяленівам. Атрыманай гарачай масай фаршыруюць кабачкі, кладуць іх у падрыхтаваныя слоікі і заліваюць гарачай таматнай залівкай на 2 см ніжэй за горлачка. Накрыўшы слоікі падрыхтаванымі накрыўкамі, ставяць іх у каструлю з падагрэтай вадой, даводзяць да кіпення і праграваюць на працягу 25 хвілін, пры слабым кіпенні вады. Пасля прагрэву слоікі неадкладна закаркоўваюць, правяраюць герметычнасць, устанаўліваюць заціскі, зноў кладуць у каструлю і стэрылізуюць у кіпячай вадзе: паўлітровыя слоікі — 60 хвілін, літровыя — 70 хвілін. Ахалоджванне — паветранае. Заціскі могуць быць зняты толькі пасля стэрылізацыі.

Пры адсутнасці заціскаў, каб пазбегнуць страт алею пры стэрылізацыі слоіка ёмістасцю 0,5 л трэба напаўняць на 2 см, а ёмістасцю 1 л — на 2,5 см ніжэй за верх горлачка і стэрылізаваць першыя — 75 хвілін, другія — 90 хвілін. Пасля стэрылізацыі неадкладна закаркоўваюць.

МАРКОЎНЫ СОК З ВЯРШКАМІ.

Ачышчаную моркву нацерці на дробнай тарцы, адціснуць праз марлю. Атрыманы сок злучыць з вяршкамі. Падаваць на стол астуджаным, але не халодным.

На 300 г морквы — 150 г вяршкоў, цукар — па смаку.

ЯЕЧНЯ З БУЛЬБЯНЫМ ПЮРЭ.

Пюрэ (сярэдняй гушчыні) выкласці на патэльню, змазаную маслам, зраўнаваць, пасыпаць нацёртым сырам, спырснуць маслам і запячы ў духоўцы да ўтварэння румянай скарынкі. На паверхні запечанай бульбы

лыжачкай зрабіць паглыбленні па колькасці ўзятых яек і выпусціць у кожнае паглыбленне цэлае сырое яйка, пасля чаго зноў паставіць патэльню на 3 хвіліны ў гарачую духоўку. Яечню падаваць на стол на патэльні.

На 500 г бульбы — 2 ст. лыжкі сметанковага масла, 1/2 шклянкі малака, 200 г нацёртага сыру, 6 яек.

ІКРА З БУРАКОЎ.

Буракі спячы, пачысціць і нацерці на тарцы. Змяшаць з нацёртай на тарцы рэпчатай цыбуляй. Пасаліць і папярчыць па смаку. Дабавіць цукровы пясок, тамат, перамяшаць, выкласці на патэльню, смажыць на павольным агні на алеі 30 хвілін.

На 500 г буракоў — 1 цыбуліна, 1 чайная лыжка цукру, 2 ст. лыжкі тамату, 3 ст. лыжкі алею, соль і перац — па смаку.

МОРКВА З ФАСОЛЯЙ.

Мяса зварыць да мяккасці ў невялікай колькасці вады, выцягнуць, парэзаць дробнымі кавалачкамі, апусціць у той жа булён, дабавіць нарэзаную моркву і тушыць пры закрытай накрыўцы. Фасолю зварыць асобна ў злёгку падсоленай вадзе з дабаўленнем маянэзу, змяшаць з мясам і морквай, давесці да кіпення.

600 г морквы, 150 г мяса, 300 г белай фасолі, 1 чайная лыжка маянэзу, соль — па смаку.

СУП З ЦЫБУЛІ.

Дробна нарэзаную цыбулю абсмажыць у тлушчы і пасыпаць пры памешванні мукой. Пасаліць, дабавіць кмен, развесці кіпячым булёнам ці разбаўленым малаком і варыць пры слабым кіпенні 20—30 хвілін. Пасля заканчэння варкі дабавіць перац і пятрушку з кропам.

500 г рэпчатай цыбулі, 50 г сметанковага масла ці маргарыну, 2 ст. лыжкі мукі, соль, 1/2 чайнай лыжкі кмену, 1 л булёну ці вады, 1/4 л малака, 1/2 чайнай лыжкі чырвонага перцу, пасечанае зяленіва пятрушкі і кропу.

БЕЛАРУШЧЫНА

Ахова спадчыны: закон павінен улічваць усё

На пасяджэнні камісіі па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь быў яшчэ раз разгледжаны праект Закона «Аб ахове і зберажэнні гісторыка-культурнай спадчыны», прыняты на мінулай сесіі ВС у першым чытанні, а таксама праект «Аб падрыхтоўцы да святкавання 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Гарэцкага».

Дзмітрый Бубноўскі, адзін з аўтараў праекта Закона «Аб ахове і зберажэнні гісторыка-культурнай спадчыны», расказаў аб паступіўшых да распрацоўшчыкаў заўвагах і прапановах. Гарачыя дэбаты разгарнуліся па «зямельнаму» пытанню: зараз, калі столькі размоў аб прыватнай уласнасці на зямлю, надзвычай важна забяспечыць грунтоўны заканадаўчы падмурак, а іменна: праводзіць належную экспертызу на выяўленне гістарычных каштоўнасцей перад тым, як прадаваць участак ва ўласнасць.

Члены камісіі падтрымалі прапанову Івана Сашчэкі, намесніка Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, каб раздзелы аб крымінальнай адказнасці за замах на гістарычна-культурныя каштоўнасці выключыць з данага законапраекта і ўключыць у крымінальны кодэкс. Некаторыя змяненні былі ўнесены ў раздзел аб падаткаабкладаннях.

— Закон павінен улічваць усё. Толькі тады ён будзе надзейным,— сказаў у працэсе дыскусіі старшыня камісіі Ніл Гілевіч.

У пачатку наступнага года мы будзем адзначаць 100-годдзе з дня нараджэння выдатнага беларускага пісьменніка Максіма Гарэцкага. Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Гілеп расказаў аб падрыхтоўчых мерапрыемствах, прысвечаных гэтай даце, у прыватнасці пра стварэнне спецыяльнага рэспубліканскага юбілейнага камітэта па падрыхтоўцы да святкавання гадавіны. Прынята рашэнне выпусціць з гэтай нагоды паштовую марку, а таксама зацвердзіць прапанову выканкома Горацкага гарадскога Савета народных дэпутатаў Магілёўскай вобласці аб пашырэнні ў г. Горкі дзеючага гістарычна-этнаграфічнага музея са стварэннем на яго базе ў кватэры, дзе жыў у 1926—1928 гг. вялікі беларускі дзеяч, спецыяльнага філіяла — музея-кватэры імя М. Гарэцкага.

Ганна ЛАГУН.

Здольнасці да малявання Гелена Францаўна Цыгер — жыхарка Навагрудка — выпадкова адкрыла ў сабе пасля сямідзесяці гадоў. Жыццё сваё яна прысвяціла педагогіцы, больш трох дзесяцігоддзяў працавала настаўніцай пачатковых класаў. Ужо будучы на пенсіі, аднойчы паспрабавала маляваць. Прафесіяналы-мастакі адобрылі першыя работы Гелены Францаўны. Паступова прыйшло і прызнанне. Цяпер палотны Г. Цыгер выстаўляюцца на вернісажах у Навагрудку і Гродна, набылі іх музеі. А Гелена Францаўна, нягледзячы на свой паважаны ўзрост (ёй 79 гадоў), поўная сіл, цікавых творчых задумак.

На здымку: Гелена Францаўна ЦЫГЕР са сваімі работамі.

Фота Эдуарда КАБЯКА. БЕЛІНФАРМ.

Большасць першых класаў— беларускія

Тры дні засталося да пачатку новага навучальнага года. У аддзелах канцтавараў крам, нягледзячы на нязвыкла-велізарныя цэны,— доўгія чэргі за сшыткамі, стрыжнямі, алоўкамі... Як бы ні змянялася эканамічная і палітычная абстаноўка, а дзеткам усё роўна трэба вучыцца пісаць-чытаць, спасцігаць навуку разумнага, добрага, вечнага. Зараз наша школа ўсё больш становіцца па-сапраўднаму нацыянальнай, многія хлопчыкі і дзяўчынкі пойдуць першы раз менавіта ў беларускі клас.

Начальнік упраўлення агульнай сярэдняй адукацыі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь Г. Пятроўскі расказаў:

— Сёлета каля 65 працэнтаў першых класаў рэспублікі — беларускія. У розных рэгіёнах, канешне, карціна неаднолькавая. Напрыклад, у Брэсцкай і Гродзенскай абласцях тры чвэрці класаў — беларускія (гэта, прынамсі, адпавядае нацыянальнаму складу тамтэйшага насельніцтва). Крыху меншы паказчык ва ўсходніх абласцях каля 60 працэнтаў агульнай колькасці.

Уладзя ТАЦЦЯНЧЫК.

На кругі свая...

26 жніўня ў Міністэрстве юстыцыі рэспублікі зарэгістравана новая грамадская дзіцячая арганізацыя — Аб'яднанне беларускіх скаўтаў. Напярэдадні рэгістрацыі наш карэспандэнт сустрэўся са скаўтам-падканцлерам, дырэктарам Беларускага цэнтра гульні і цацкі Міністэрства адукацыі Беларусі Алесем Лозкам.

Шчыра кажучы, гэта не новая структура, а адраджэнне старой. Скаўцкі рух, які зарадзіўся ў Англіі ў 1910 годзе, абышоў увесь свет і да 1919 года быў шырока распаўсюджаны ў Беларусі. Але, па зразумелых прычынах, на другім з'ездзе камсамола нашы дзеці неяк адразу сталі піянерамі.

Праўда, у эмігранцкім асяроддзі гэты рух працягваў існаваць усе гэтыя доўгія гады. А вось цяпер адраджаецца ён і ў нас.

— Якія асноўныя прынцыпы існавання аб'яднання беларускіх скаўтаў?

— Два кіты, на якіх заснаваны ўвесь наш рух,— Бог і Айчына. Між іншым, не абавязкова, каб дзеці былі веруючымі, ім дастаткова не быць ваяўнічымі атэістамі. Што датычыць Айчыны, то наша першая задача — пазнаёміць дзяцей з гісторыяй, сапраўднай гісторыяй краю. І для гэтага ў нас ёсць сякая-такая падмога. Мы маем магчымасць пазнаёміцца з выданнямі аб Беларусі, якія выходзілі ўвесь гэты час за мяжой і захоўваюцца ў Беларускай бібліятэцы ў Лондане. Упэўнены, што выхаваць свабодную асобу, прывіць ёй нацыянальную самасвядомасць можна толькі праз вывучэнне гісторыі краю, яго культуры, мастацтва, фальклору і этнаграфіі.

БЕЛІНФАРМ.

НОВАЕ З ФОНДАЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА МУЗЕЯ

Яшчэ адну частку сваіх фондаў адкрыў Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі. Фатаграфіі, з любасцю сабраныя ў невялікую вітрыну навуковым супрацоўнікам Таццянай Воранавай... У часы палявання на «ведзьмаў нацыяналізму» яны заставаліся ў сховішчах, як і многія звязаныя з нацыянальным адраджэннем рэчы і матэрыялы.

На крыху кранутых часам фатаграфіях — добрыя, разумныя, усмешлівыя твары людзей, у вачах якіх — агонь і вера. Усе яны арганізатары або навучэнцы Дзяржаўных беларускіх настаўніцкіх аднагадовых курсаў, адкрытых у 1921 годзе ў Латвіі.

— У красавіку 21-га група свядомых і актыўных беларусаў у Латвіі, сярод якіх былі Кастусь Езавітаў, Ян Харлап, Сяргей Сахараў і Мікола Хмялеўскі, заснавалі першае культурна-асветніцкае таварыства беларускай меншасці «Бацькаўшчына», — расказала карэспандэнту БЕЛІНФАРМА Таццяна Рыгораўна. — З дапамогай паэта Яна Райніса ў кастрычніку гэтага ж года пры Міністэрстве адукацыі Латвіі адкрываецца беларускі аддзел. Карцінкі з жыцця першых сарака курсантаў і складаюць гэту вітрыну. Трэба адзначыць, што яны не толькі вучыліся беларускаму слову, яны жылі нацыянальным духам — наладжвалі вечары, спектаклі... Курсы многае зрабілі для аб'яднання беларусаў у Латвіі. Праўда, праіснавалі яны нядоўга, але гэта ўжо іншы расказ.

ВЯРТАЮЧЫСЯ ДА ВЫТОКАЎ

**Мяняецца мода на адзенне і ідэі,
на рэлігію, манеры паводзін і рытуалы,
мяняюцца грамадска-гістарычныя фармацыі
і лад жыцця, але мала мяняюцца людзі.
Відаць, сама прырода заклала ў кожнага з нас
імкненне весяліцца, жартаваць, радавацца
жыццю — нягледзячы на штодзённыя цяжкасці
і праблемы. Таму, напэўна, праз стагоддзі
і дайшла да нас прыпеўка. Яе з
задавальненнем спяваюць і сёння — не толькі
людзі сталага веку, а і моладзь: пад гармонік,
гітару, пад чачотачны акампанемент
абцасікаў...**

**А адкуль пайшла прыпеўка, дзе яе вытокі?
Калі ўзнікла і ў сувязі з чым?
Ці адрозніваецца яна ад рускай частушкі —
а можа, і сапраўды, мае рацыю той, хто
сцвярджае, быццам частушкавы жанр
запазычаны беларусамі з рускай народнай
творчасці?..**

**Пра ўсё гэта наш карэспандэнт
папрасіла расказаць
супрацоўніка Інстытута мастацтвазнаўства,
этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук
Рэспублікі Беларусь, кандыдата
мастацтвазнаўства Іну Дзмітраўну НАЗІНУ.**

ЦІ Ў МОДЗЕ ЗАРАЗ «ПАДРАБЭШКА»?

Прыпеўка-«падрабэшка» па-ранейшаму займае адметнае месца на вясковых святах і гулянках

Каб лепш зразумець сутнасць прыпеўкі, варта разглядзець яе ў ланцужку з частушкай і страданнямі.

Ужо ў самой назве «прыпеўка» прыстаўка пры- паказвае на прыстасаванасць да чагосьці. І сапраўды, генетычна прыпеўка знітавана з народным танцам. Пра гэта сведчаць і шматлікія паралельныя, вельмі выразныя і трапныя назвы прыпеўкі, якія ўжываюцца і сёння: таптушкі, скакушкі, падскокі, плясушкі, выдрыганцы, вытынанні...

У час экспедыцыі ў Івацэвіцкім раёне пачула: падрабэшка. Спытала ў жанчыны, якая спявала: што гэта азначае?

— Хіба не зразумела? «Падрабэшка» падобна на песню, але нешта іншае — нібы падробка, — растлумачыла яна.

Працуючы ў экспедыцыі ў Кобрынскім раёне, запісала рытуальны вясельны танец. Пасвяточнаму апранутыя бацькі маладых, узяўшыся пад пашкі і трымаючы ў руках рытуальны хлеб, круціліся пад прыпеўку:

**Ой, дай божэ, ў добры час,
Як у людэй, так у нас.
В шчасливую годыну
Взвысылытэ родыну.**

Толькі пасля выканання гэтага рытуальнага танца-прыпеўкі — так бы мовіць, «затанцоўвання» — і пачыналася вяселле. Абследуючы Брэстчыну далей, я са здзіўленнем заўважыла: той жа традыцыйна-абрадавы напеў у многіх месцах выкарыстоўваецца як тыпавы прыпевачны, на які спяваецца безліч паэтычных тэкстаў. Выходзіць, прыпеўка як самастойны жанр падобна да песень каляндарна-земляробчага і сямейна-абрадавага цыклаў. У розных мясцовасцях яна мела асаблівыя напевы з характэрнай структурна-рытмічнай будовай.

Безумоўна, сваімі вытокамі прыпеўка звязана з абрадавай глебай (ёсць прыпеўкі хрэсьбінныя, калядныя, купальскія). Але сёння сапраўдным цэнтрам існавання прыпеўкі з'яўляюцца вечарынкі. Нездарма многія прыпеўкі прысвечаны танцам. «Пайшлі на музыкі!» — так запрашаюць на танцы дзе-нідзе на Гродзеншчыне і Брэстчыне. Танец і музыка, як пацвярджае прыпеўка, успрымаліся народам як адно і тое ж:

**На вуліцы калюжа,
Ляжыць баба нядужа.
Як музыкі зачуе,
Дык і лежачы танцуе!**

Станаўленне прыпеўкі на Беларусі ішло неадрыўна ад танца і музыкі. Дарэчы, у час выступленняў на сучаснай сцэне народныя самадзейныя калектывы звычайна проста танцуюць пад музыку — а куды ж дзелася прыпеўка? Дзе ж нашыя «скакушкі», што заўсёды спадарожнічалі танцу?.. Танец з рэгламентаванымі фігурамі ўсталяваўся ў народным побыце беларусаў не так даўно, а спярша была проста імправізацыйная пляска — і гэтак жа імправізацыйна спяваліся і прыпеўкі.

**Музыкі, іграйце,
Цымбалікі, біце,
Клятэнскія харашухі,
Гуляці ідзіце.
Ой, іграецца,
Барабаніцца,
Не пайду я на музыкі,
Не наравіцца!**

А колькі прыпевак прысвечана музыкантам, без падтрымкі якіх ніхто б і не ўзяўся прыпяваць:

**Ох, ох, не дай бог
З гарманістам знацца,
Гармонічак у руках —
Нельга цалавацца.**

Нямала прыпевак, прызначаных для дзяўчат, маладых хлопцаў і нават для старых людзей:

**Стары дзед, стары дзед,
Стары дзед трасецца.
Завяду яго ў авёс —
Няхай папасецца.**

А колькі гумару, весялосці, заўзятасці ў прыпеўках-«сцябачках», якімі абменьваюцца на вячорках хлопцы і дзяўчаты ў Смалявіцкім раёне, або ў прыпеўках-«перацёнах» (коранъ цяць», адсюль — «падцяць, падрэзаць, урэзаць»), якія выдавалі «прыпевачныя» дзеўкі адна адной у Івацэвіцкім раёне. Так і сыплюцца, як «гарох з меху», любоўныя прыпеўкі!

Калі прыпеўка — з'ява ўласна беларуская, то частушка і страданні — запазычаныя.

Частушка, паводле сцвярджэння многіх даследчыкаў, нарадзілася ў Расіі толькі ў другой палове XIX ст. і паступова пачала прыходзіць на Беларусь. Яшчэ да рэвалюцыі, у 1911 годзе, выйшаў зборнік беларускай песні-«частушкі» М. Нікіфароўскага, у які было ўключана 2.356 паэтычных тэкстаў, сабраных у Віцебскай губерні. Але сапраўдны росквіт частушкі на Беларусі пачаўся са станаўленнем савецкага ладу жыцця. Дэмакратычны па сваёй прыродзе жанр быў пастаўлены на службу гэтаму ладу: частушка пачала прапагандаваць, агітаваць, усхваляць, ганіць. У сваю чаргу савецкі лад прапагандаваў яе, наскрозь палітызаваную, па радыё, тэлебачанні, у канцэртах самадзейных і прафесійных музычных калектываў:

**Будзем пільна, як чэкісты,
Край савецкі вартаваць.
Ні шпіёны, ні фашысты
Нас не здолеюць зламаць!**

Альбо:

**Расцвітае ў садочку
Маладая вішанька.
Жыць свабодна толькі сталі
Мы пасля Кастрычніка.**

Распаўсюджаныя на значнай частцы тэрыторыі Беларусі страданні вызначаюцца сваім любоўным зместам, лірычным настроем, спяваюцца нізкамі, падобна да лірычных песень з разгорнутым сюжэтам. Асабліва любяць спяваць страданні на Магілёўшчыне, дзе мной запісаны выразныя мастацка яркія напевы мясцовага паходжання.

...На жаль, многія адносяцца да жанру прыпеўкі як да несур'ёзнага, нават легкадумнага і таму не заслугоўваючага ўвагі. Але праз прыпеўку, як і праз іншыя жанры фальклору, выяўляюцца асаблівасці характару народа, яго светаўспрыманне, светапогляд, што перадаецца ў спецыфічнай форме, адмысловым спосабам.

Зараз з вялікай цяжкасцю збіраюцца старыя прыпевачныя мелодыі, яны выцеснены, прысыпаны, як попелам, саратаўскімі, варонежскімі, разанскімі частушкамі, якіх так багата мы слухаем па радыё і тэлебачанні. Але ж нельга забываць, што ў нас ёсць свая адметная, традыцыйна - беларуская прыпеўка, без якой нацыянальная музычна- і харэаграфічна-фальклорная спадчына застанецца няпоўнай і збедненай.

НЕАБХОДНЫ ПАСТСКРЫПТУМ

Пакуль рыхтавала матэрыял да друку, і сама не на жарт захапілася прыпеўкаю. «Ці ёсць у вас любімая прыпеўка?» — прыставала да калег і знаёмых. Адны проста пацыскалі плячыма, другія глядзелі паблажліва — акурат як на чыстасортную дзівачку («Здзекуешся?..»), а калі хтосьці нешта і ўзгадваў — дык вельмі цьмяна...

Вымушана была адзначыць, што, калі ў вёсцы прыпеўка яшчэ жыве, дык у горадзе амаль сканала. Вось і вырашылі мы з дапамогаю газеты падтрымаць гэты шануемы ў народзе на працягу многіх стагоддзяў жанр. Думаем, справа патрэбная і высакародная.

Перакананы, што і табе, паважаны чытач, парадкам ужо надакучылі анекдоты з душком ды аб'явы «вячэрніх масажыстак», якія дзеля забавы публікуюць некаторыя газеты. А мы будзем друкаваць прыпеўкі — папулярныя і добра вядомыя зараз, напалову забытыя альбо зусім забытыя...

Спадзяёмся на тваю падтрымку, чытач. На тваю памяць і любоў да гэтага спаконнага вясёлага жанру вуснай народнай творчасці, дзе дасціпны розум спалучаецца з багаццем фантазіі і тонкім жартам. Хай прыпеўкі, якія ты дашлеш, будуць любоўнымі і гістарычнымі, бытавымі і рэвалюцыйнымі, ленінска-сталінска-гарбачоўскімі, салдацкімі, калгаснымі, перабудовачнымі... — адным словам, такімі, якімі яны жылі і жывуць у народзе.

А для «затраўкі» друкуем прыпеўку, якую спявалі яшчэ нашы прабабкі, але якая не страціла актуальнасці і ў наш час:

**Палюбіла я лысога,
А куды ж яго падзець?
Як люстэрачка не будзе,
Буду ў лысіну глядзець!**

Таццяна ПАДАЛЯК.

«Толькі бабуляй мяне не называй, я не такая яшчэ старая!..»

Ад здзіўлення я сумелася: размаўляла са мною 90-гадовая жанчына.

А цётцы Марылі і сапраўды не дасі больш за 70. Жывая, жвавая жанчына з прыемным румяным тварам.

— Эге, каб ты на мяне гады два таму паглядзела — ніводнага сівога валаска не было! Гэта цяпер ужо сям-там з'явіліся...

— Як жа вы, цётка Марыля, да гэтых гадоў валасы цёмныя захавалі?

— А я сакрэт ведаю! Калісьці маці вучыла: крышачку масла або смятанкі разцерці па валасах, тады яны так прыгожа блішчаць — і галаве, як кажацца, добра. А мыць валасы трэба дажджавою вадой, каб мяккімі былі. Ужо колькі гадоў так раблю, таму і не сівею. Вы б, маладыя, павучыліся...

А павучыцца, безумоўна, ёсць чаму. Цётка Марыля, нягледзячы на гады, заўсёды паклапоціцца, каб у будзень сукенка была чыстая, а ў свята — прыгожая, каб прыемна паблісквалі начышчаныя шарсцянкаю завушніцы і недарагі пярсцёнак на пальцы. Я нават не зусім разумею, адкуль у звычайнай вясковай жанчыны гэта амаль акцёрскае імкненне быць прывабнай: за яе плячыма — надзвычай складанае жыццё. З пары дзяцінства ў памяці засталася паншчына, смерць маці, потым рэвалюцыя, калгас.

— Я стаханаўкаю была, — цётка Марыля горда ўскідвае галаву. — Мне за перадавую працу карову далі. Радасці ж тады было!..

Пачалася вайна, і жанчына падалася з родных мясцін на ўсход:

— Маладая была, думала ад вайны схавацца. І дадому не вярнулася, і ад немца не ўцякла: апынулася ў Рудзенску і далей ужо не пайшла.

Так і засталася жыць у невялікім мястэчку пад Мінскам — у чужой сям'і, якая з цягам часу стала для яе і раднёй, і адзінай падтрымкай на чужыне.

...Было нешта неверагоднае і дзіўнае ў расказах суседзяў пра цётку Марылю. Цяжка ўявіць, як у такім узросце магла яна, напрыклад, прапалоць за паўдня шэсць сотак зарослай бур'янам бульбы або перанасіць нароўні з двума маладымі памочнікамі 5 тон брыкету, ці ўскапаць вясной амаль увесь свой агарод — 15 сотак!

— Працаваць жа ўмець трэба, — усміхаецца цётка Марыля.—Я вось паглядзела аднойчы, як маладыя капаюць: угоніць лапатку ў зямлю, ледзь пераверне глыбу, потым разбівае да поту. Глядзіш, за гадзіну- другую так наварочаецца, што і рук не падыме, а зрабіць яшчэ нічога не паспеў. А мне спяшацца няма куды. Я зямлю тоненькімі лустачкамі рэжу — і рукам лёгка, і ўскапана роўна, добра. Так працаваць — за цэлы дзень не ўтомішся...

Здаецца, што асаблівага ў яе словах? Звычайная жыццёвая мудрасць. Але ж менавіта яна, відаць, і дапамагае гэтай жанчыне ўпэўнена трымацца за жыццё.

— Колькі сябе памятаю, заўсёды працавала, і цяпер надоўга не саджуся — сумна, дый баюся... Усе таварышкі мае памерлі. Я, адчуваю, таксама: як працаваць не змагу — дык і ўсё будзе!

Магчыма, гэта ўпартая прага да працы — і ёсць галоўны сакрэт цёткі Марылі, таямніца яе даўгалецця?

У нас на Пухаўшчыне старыя бабкі гавораць: «Трымай жывот у голадзе, галаву ў холадзе, а ногі ў цяпле — і сто гадоў пражывеш». А яшчэ яны працуюць. Хоць паціху, але тупаюць па двары: бульбы наабіраюць да вячэры, цыбулю папляцуць, у хаце падмятуць-прыбяруць... Спакон веку сцвярджае народная мудрасць: жыццё — гэта штодзённая праца і рух. Таму яны і баяцца спыніцца...

А мы, маладыя, наадварот, цягнемся да спакою, жывём па прынцыпу: дзе б ні працаваць, абы не працаваць зусім. Калі будзе так і далей, дык магчыма, не дацягнуць нам да пенсіі. А калі і дацягнем — наўрад ці застанемся такімі, як цётка Марыля ў свае дзевяноста...

Вольга БЯЗЛЮДАВА.

Парады на ўсякі выпадак

Кавалак гумавай ці пластмасавай трубкі, якую можна надзець на вяроўку ўпакоўкі, — зручная імправізаваная ручка, што не рэжа пальцы і пры пераносцы цяжкіх грузаў.

Гэта старажытны спосаб атрымання дзіркі ў шкле. Месца, дзе яна будзе, трэба добра адмыць бензінам, ацэтонам ці спіртам. Потым туды насыпаюць вільготны дробны пясок і вострай палачкай патрэбнага дыяметра робяць у ім варонку да шкла. У яе заліваецца расплаўлены прыпой (можна свінец ці волава). Праз 1—2 хвіліны пясок і прыпой скідваюцца. У шкле будзе роўная скразная дзірка.

Каб пазбавіцца ад раздражняючага шуму дажджавых кропель, якія падаюць на бляшаны казырок акна ці балкона, уздоўж краю казырка замацоўваюць палоскі з кардону ці другога гукапаглынальнага матэрыялу. Мацаваць іх можна звычайнымі вялікімі канцылярскімі сашчэпкамі.

У прамытую ацэтонам трубку шарыкавай ручкі

трэба ўцягнуць ніткай складзены ўдвая кавалак капронавага шпагату — і гатовы пэндзлік. Мыць яго не трэба — дастаткова выцягваць і падразаць запэцканы канец.

Пусты цюбік ад зубной пасты можна выкарыстаць у якасці зручнага сховішча. Развальцуйце донца, распраўце цюбік, прамыйце і прасушыце. Запоўніце яго тэхнічнай змазкай, фарбай ці клеем. Завальцуйце донца — сховішча гатова.

Вялікая шрубцынга для хатняга майстра заўсёды праблема. Павярнуўшы на 180° кранштэйн нажоўкі па металу, мы атрымаем зручную шрубцынгу. Трэба толькі замяніць «баранчык» на звычайную гайку, каб рабочы ход вінта быў больш.

Надзяваючы на нагу гумавы бот з вузкімі халявамі, апусціце ўнутр з боку задніка старую капронавую панчоху. Гладкая яе паверхня дапаможа назе прайсці праз халяву. Пасля гэтага панчоха лёгка выцягваецца.

Калі на празрыстым трохвугольніку прадрапаць тонкія паралельныя лініі, да аднаго з бакоў, чарчэнне з дапамогай такога трохвугольніка прыкметна палегчыцца.

Клей на шкле

Рыхтуючы вокны да зімы, уцяпляючы іх, нярэдка для замацавання папяровых палосак, паралонавых пракладак і г. д.

карыстаюцца клеем. Але як бы старанна ні рабілася гэтая справа, клей нярэдка ўсё ж трапляе на шкло. І адразу ж узнікае пытанне, як ачысціць яго ад клею. Нямала клопатаў клей дае і тым, хто працуе за пісьмовым сталом, накрытым шклом. Перш за ўсё трэба ведаць уласцівасці клею, якім карысталіся.

Найчасцей выкарыстоўваюць сілікатны (або канторскі) клей. Яго яшчэ часцяком называюць «вадкім шклом». Ён самы каварны, і пажадана ім увогуле не карыстацца пры ўцяпленні вокнаў. Справа ў тым, што калі ён трапіў на шкло і не быў неадкладна зняты вільготнай анучкай або вільготнай шчоткай, то ён можа сапсаваць вам шкло. З цягам часу ад сілікатнага клею на шкле ўтвараюцца патаўшчэнні, якія пазней ліквідаваць будзе ўжо немагчыма. Таму рэкамендуецца лепш выкарыстоўваць клейстар з мукі або крухмалу.

Лягчэй зняць казеінавы і мяздровы клей, а таксама клей ПВА (полівінілацэтатны). Трэба толькі ўвільготніць паверхню шкла і зняць клей анучкай, а яшчэ лепш — лязом бяспечнай брытвы накшталт «Нявы».

ХАТНІЯ НАРЫХТОЎКІ

Сушаныя яблыкі і грушы

Яблыкі для сушкі падбіраюць кіслыя ці кісла-саладкія з белай мякаццю. Лепш сушыць іх ачышчаныя ад скуркі, без асяродку, але можна і са скуркай. Адабраныя яблыкі мыюць, наразаюць кружочкамі таўшчынёй 6—8 мм і бланшыруюць у падкісленай вадзе (1,5 г лімоннай кіслаты на 1 л вады) на працягу 5 хвілін для захавання светлай афарбоўкі. Можна пасля чысткі, рэзкі яблыкі да сушкі захоўваць у 1—1,5-працэнтным растворы солі (10—15 г солі на 1 л вады).

Перад сушкай яблыкі прамываюць халоднай вадой, нанізваюць на ніткі і вывешваюць на сонца ці сушаць у духоўцы пры тэмпературы 65—85 градусаў 5—6 гадзін.

Грушы для сушкі падбіраюць спелыя. Дробныя плады сушаць цалкам з пладаножкай, а буйныя разразаюць па даўжыні на палавінкі ці чацвярцінкі, выдаляючы семечкі, пашкоджаныя месцы і скурку. Падрыхтаваныя долькі бланшыруюць 5—7 секунд у кіпені і адразу ж апускаюць у халодную ваду, даюць ёй сцячы і выкладваюць на бляху, засцеленую чыстай паперай, сушаць у духоўцы пры тэмпературы 55—60 градусаў 10—12 гадзін.

Сушка лічыцца скончанай, калі ад моцнага націскання пальцамі грушы не раздушваюцца. Сушаныя грушы трэба 5—6 дзён вытрымаць у скрынях, а потым перакласці ў папяровыя мяшкі і захоўваць у падвешаным стане ў праветрываемым памяшканні.

Мяса ў слоіку

Свежае мяса знімаюць з касцей, ачышчаюць ад плёнак і жыл, наразаюць кускамі таўшчынёй да 2 см, соляць па смаку. Пасоленае мяса вытрымліваюць на працягу сутак у халадзільніку ці халодным месцы, затым укладваюць у слоікі (0,5, 0,7, 1, 2, 3 л), выходзячы з колькасці мяса і саставу сям'і. Пры ўкладцы мяса ў слоікі дадаюць зярняты чорнага перцу, лаўровы ліст. Слоікі накрываюць накрыўкамі і закручваюць. Пасля іх укладваюць у шырокую каструлю ці спецыяльна падрыхтаваны бак (гл. мал.).

Пасля ўстаноўкі слоікаў у бак яго ставяць на цепланосьбіт (газ, электрычная пліта, кухонная пліта, касцёр). Слоікі вытрымліваюць у баку 5 гадзін, пры пастаянным кіпенні вады з закрытай накрыўкай. Затым усё разам ахалоджваюць, слоікі аглядаюць, накрыўкі змазваюць кансервуючай змазкай. Слоікі ўкладваюць на захоўванне ў сухое халоднае месца.

Зменныя дыскі разгружаюць ціск на накрыўкі слоікаў і засцерагаюць іх ад зрыву. Зменныя дыскі, распорныя ўтулкі і сцяжны вінт пажадана вырабіць з нержавеючай сталі. Яны выкарыстоўваюцца шмат гадоў. А бак (ёмістасць) у любой гаспадарцы знойдзецца.

Умоўныя абазначэнні: 1 — накрыўка; 2 — корпус, 3 — сцяжны вінт з гайкамі і шайбамі; 4 — зменныя дыскі; 5 — распорныя ўтулкі па вышыні (адпаведна ёмістасці ўстаноўленых слоікаў); 6 — вада; 7 — падстаўкі; 8 — банкі з мясам.

РОЗГАЛАС

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

КОНІ СУПРАЦЬ ЗЛАЧЫНЦАЎ

У сталіцы Літвы прыступіла да нясення службы конная паліцыя. За 1 мільён рублёў, якія раней выдаткаваў урад Літвы, паліцыя набыла 39 коней. Кожны дзень у чатыры гарадскія паркі Вільнюса выязджаюць на дзяжурства 12 патрулёў. Атрад коннай патрульнай паліцыі Вільнюса створаны на базе гарадской спартыўнай школы верхавой язды. Спецыяльна трэніраваныя жывёлы не баяцца стрэлаў, гукаў аўтамабільных сірэн і светлавых сігналаў. Спецыялісты сцвярджаюць, што конны паліцэйскі ў шэсць разоў больш эфектыўны за пешага, а авёс значна таннейшы за бензін.

«ГУМАНІСТЫ»

У мусульманскім Судане, дзе вельмі моцны ісламскі фундаменталізм, узброенае рабаўніцтва, згодна з шарыятам, караецца так званай «дыяганальнай экзекуцыяй» — адсячэннем правай рукі і левай нагі. Нядаўна ў Хартуме гэтаму пакаранню падвергліся двое злачынцаў. Да аднаго з іх, па маладосці гадоў, аднесліся больш гуманна: ампутацыю рабілі пад наркозам.

НУ І СЛУЖБА!

Частка прызыўнікоў Ташкента будзе накіроўвацца не ў воінскія часці, а ў... трамвайна-тралейбуснае ўпраўленне ўзбекскай сталіцы. Юнакі будуць працаваць кандуктарамі аўтобусаў, трамваяў і тралейбусаў, таму што з «грамадзянскіх» жадаючых працаваць тут не знаходзіцца.

ЗА ПАКАРАННЕ СМЕРЦЮ

Больш паловы італьянцаў, якія стаміліся ад крывавых злачынстваў мафіі, у мэтах барацьбы з арганізаванай злачыннасцю гатовы падтрымаць вяртанне да смяротнага пакарання.

СНАРАД У КАМЕРЫ ЗАХОЎВАННЯ

У час планавых інкасацый у камерах захоўвання Адэскага вакзала сярод іншых рэчаў цяпер знаходзяць і зброю. Нядаўна знойдзены сотні патронаў, трацілавыя шашкі, граната і нават снарад.

ХВОЙНЫЯ ПАКУТУЮЦЬ БОЛЬШ

У Германіі ўпершыню было праведзена даследаванне ўсіх дрэў на тэрыторыі краіны. Даследаванне паказала, што 25 працэнтаў з іх моцна пацярпелі ад забруджвання навакольнага асяроддзя, 39 працэнтаў — пацярпелі нязначна, 25 працэнтаў — зусім здаровыя. Мацней за ўсё забруджванне навакольнага асяроддзя ўздзейнічае на хвойныя пароды дрэў (пашкоджаны 41 працэнт).

ГУМАНІТАРНАЯ ДАПАМОГА

Малюнак А. ШАЎЦОВА.

Яны пойдуць у школу ў ярмолцы

Выканком Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў прыняў рашэнне адкрыць на базе агульнаадукацыйнай школы № 132 (у памяшканні прыбудовы блока шасцігодак) яўрэйскія 6—9 класы. Зроблена гэта па хадайніцтву Ізраільскага фонду культуры і асветы ў дыяспары, Ізраільскага культурна-інфармацыйнага цэнтра і Беларускага аб'яднання яўрэйскіх арганізацый і абшчын. Навучанне пачнецца, зразумела, з 1 верасня.

Аляксандр МАЛЧАНАЎ.
БелаПАН.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

РАДЫЁ «СВАБОДА»

Міністэрства абароны Афганістана паведаміла аб поспехах у баях з мяцежнымі групоўкамі маджахедаў. Урадавыя войскі адкінулі праціўніка ад Кабула на адлегласць, якая перашкаджае яму абстрэльваць горад ракетамі.

Кааліцыйны ўрад Турцыі зняў з абмеркавання законапраект, які павінен быў абараніць грамадзян ад катаванняў і перабольшвання ўлады паліцэйскімі. На думку ўрада, тады ў сіл бяспекі будуць звязаны рукі ў барацьбе з курдскімі паўстанцамі, сепаратыстамі.

У выніку выбуху бомбы ў алжырскім аэрапорце дзевяць чалавек забіты і больш ста паранены. Другая магутная бомба ўзарвалася каля прадстаўніцтва кампаніі «Эр Франс».

Два адыгейцы і адзін чэчэнец з ліку добраахвотнікаў Паўночнага Каўказа загінулі ў час баёў у Сухумі на чыгуначным вакзале. Мэтай нападу была спроба знішчыць бранятэхніку. Паводле паведамлення прэс-цэнтра Дзяржсавета, 10 чалавек былі ўзяты ў палон. Абхазскі бок паведаміў, што былі падбіты два грузінскія танкі. Зараз у Абхазіі знаходзіцца каля дзвюх тысяч паўночнакаўказскіх добраахвотнікаў. Дзяржсавет лічыць іх знаходжанне ў Абхазіі інтэрвенцыяй супраць Грузіі, якая можа справакаваць другую каўказскую вайну. Расія, на погляд грузін, вядзе двайную гульню.

З першага студзеня будучага года Чэха-Славацкая федэрацыя будзе падзелена на дзве незалежныя дзяржавы.

Лідэры краін свету на канферэнцыі ў Лондане папярэдзілі Сербію, што яна рызыкуе аказацца ў глыбокай ізаляцыі, калі не пойдзе на ўступкі з мэтай дасягнення міру. Некаторыя ўдзельнікі канферэнцыі патрабавалі прыцягнуць да суда тых, хто вінаваты ў зверствах у Босніі і Герцагавіне. Міністр замежных спраў ФРГ заявіў, што там адбываецца генацыд.

РАДЫЁ ПЕРАХВАТ

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

Лідэр Нахічвані Гейдар Аліеў паведаміў, што Іран пабудуе чыгунку і аўтамагістраль, якія звяжуць Нахічвань з Азербайджанам праз Іран. Паводле слоў Аліева, Іран згодны пастаўляць у Нахічвань газ, паліва, электраэнергію. Зараз яна адрэзана ад Азербайджана з-за канфлікту ў Нагорным Карабаху.

У час мітынгу прыхільнікаў кампартыі ў Маскве Ельцына аб'явілі ворагам народа, а міністра замежных спраў Козырава — здраднікам.

Прэзідэнт Украіны падпісаў указы аб высылцы любога іншаземца, які будзе заўважаны ў падрыўной дзейнасці супраць улад рэспублікі. Краўчук незадаволены тым, што некаторыя украінцы, якія жывуць за мяжой, робяць крытычныя заўвагі ў адрас самога прэзідэнта і ўрада.

Вярхоўны Савет Эстоніі адобрыў першы бюджэт рэспублікі ў нацыянальнай валюце — кроне. Крона была ўведзена 20 чэрвеня г. г. Яе курс прывязаны да нямецкай маркі — восем крон роўныя адной марцы.

Канцлер ФРГ Коль і прэзідэнт Францыі Мітэран лічаць, што міжнародная супольнасць павінна дапамагчы бежанцам з былой Югаславіі.

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

Старшыня парламента Абхазіі Ардзімба заявіў, што пры неабходнасці ён пачне партызанскую вайну супраць грузінскіх войск. А міністр юстыцыі Расіі Фёдараў абвінавaціў Грузію ў агрэсіі. Трэцяга верасня Ельцын сустрэнецца з кіраўнікамі Грузіі, Абхазіі і Паўночнага Каўказа. Тым часам на шляху з Тбілісі ў Сухумі бандытамі былі абрабаваны чатыры супрацоўнікі Міжнароднага Чырвонага Крыжа.

Вядучыя спецыялісты па Азіі лічаць, што ўстанаўленне дыпламатычных адносін паміж Кітаем і Паўднёвай Карэяй будзе садзейнічаць умацаванню абстаноўкі ў свеце.

У ЗША падлічваюць велізарныя страты ад урагану «Эндру». Яны зараз складаюць ужо больш за 20 мільярдаў долараў. Прэзідэнт Буш аб'явіў, што ўрад зробіць усё магчымае, каб дапамагчы ахвярам бедства.

Звыш тысячы паліцэйскіх знаходзяцца ў поўнай баявой гатоўнасці ў нямецкім горадзе Ростаку, дзе хуліганяць неанацысты.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

Апазіцыя выйдзе ў эфір?

26 жніўня народныя дэпутаты Рэспублікі Беларусь Зянон Пазьняк і Сяргей Навумчык сустракаліся з прадстаўнікамі кіраўніцтва Міністэрства інфармацыі. Дасягнута прынцыповая дамоўленасць, што дэпутацкая апазіцыя атрымае ў бліжэйшы час гарантаваную магчымасць рэгулярнага выхаду ў тэле- і радыёэфір. Падрабязнасці будуць абмяркоўвацца.

Аляксандр КНЯЗЮК.
БелаПАН.

РАБІЦЕ СТАЎКІ, ПАНОВЕ

Першае ў рэспубліцы казіно, якое змогуць наведваць усе аматары вострых адчуванняў, адкрылася ў Мінскім Палацы спорту. Тут устаноўлены два апараты для гульні ў рулетку і тры сталы для карт. Адначасова ўдзельнічаць у гульні змогуць да 70 чалавек.

На здымку: у час прэзентацыі казіно пагуляць у рулетку маглі ўсе запрошаныя...

Фота Валерыя АЛЯШКЕВІЧА.
БЕЛІНФАРМ.

АСЦЯРОЖНА: АФЕРА

Куды, куды цячэ бензін...

Літаральна пад парамі гатовага да адпраўкі цеплавоза затрымалі ў Асіповічах кантрабандны тавар. Работнікі мясцовай транспартнай міліцыі выявілі пяць чыгуначных цыстэрнаў бензіну агульнай вагой звыш 259 тон і коштам больш чым тры мільёны рублёў. Па ліпавых дакументах іх накіроўвалі на Украіну, у Жытомірскую вобласць.

Уцечка гаручага пачалася на Наваполацкім нафтаперапрацоўчым заводзе. Купля-продаж ішла па падстаўных дакументах. Скромны калгас «Іскра» Чэрвеньскага раёна, які ўзначальвае навяўлены бізнесмен Мікалай Быкаў, закупіў, нібыта для патрэб гаспадаркі, велізарную колькасць бензіну. У абмен на міфічную тэхніку ўсё гаручае перапрадалі мінскай вытворча-камерцыйнай фірме «Оракс», дырэктарам якой з'яўляецца Пётр Сінкевіч. Гэта фірма, у сваю чаргу, пастаўляе тавар мінскім калегам з «Каса-вегі», кіраўнік якой — Расціслаў Варэнік — становіцца трэцім героем крымінальнай гісторыі.

Пакуль ішла мышыная валтузня з паперкамі, бензін прама з завода, без усякіх пасрэднікаў, спрытныя спекулянты пераправілі на ціхую лясную станцыю Градзянка Асіповіцкага раёна. Ліцэнзію на вываз гэтага дэфіцыту дырэктар ВКФ «Каса-вега» пан Варэнік атрымаў у самім рэспубліканскім ведамстве Дзяржкамнафтапрадукты. Праўда, давалі яму «дабро» з агаворкай, што паліва купляе ў адной з яраслаўскіх фірм мінская фірма «Прайд», а ў яе — «Каса-вега» шляхам самавывазу. Гэту ліпавую шматступеньчатую закадзіраваную папяровую абракадабру падмахнуў намеснік старшыні камітэта Дзяржкамнафтапрадукты Валерый Заронак.

На следстве і ў народным судзе Асіповіцкага раёна можна было атрымаць задавальненне, назіраючы, як удзельнікі гэтай бензінавай аферы хлусілі і выкручваліся, быццам нашкодзіўшыя першакласнікі. Суд канфіскаваў у даход дзяржавы ўвесь затрыманы бензін як здабыты незаконным шляхам. За парушэнне Закона аб часовых мерах па абароне рынку Рэспублікі Беларусь дырэктар фірмы «Каса-вега» Расціслаў Варэнік аштрафаваны на пяць тысяч рублёў. Расследаванне меры вінаватасці астатніх удзельнікаў аперацыі працягваецца.

Мікалай НАЗАРОВІЧ.
БЕЛІНФАРМ.

interfax ІНТЭРФАКС

У АБХАЗІІ ЗАХОЎВАЕЦЦА ПРОЦІСТАЯННЕ

Як паведамілі «Інтэрфаксу» ў камендатуры Сухумі, мінулай ноччу абхазскі бок зрабіў нападзенне на пазіцыі грузінскіх войск на ўскраіне горада. Атака была адбіта. Захоплены ў палон два апалчэнцы Канфедэрацыі горскіх народаў Каўказа (КГНК). У астатнім ноч у горадзе прайшла спакойна.

Адзначаліся перастрэлкі ў раёне Гагры. Войскі Дзяржсавета Грузіі адбілі некалькі атак, распачатых абхазскім бокам. З грузінскага боку паранены 4 байцы, з абхазскага страты не вядомыя.

Як паведамілі «Інтэрфаксу» ў прэс-цэнтры Вярхоўнага Савета Абхазіі ў Гудауце, на лініі процістаяння абхазскіх і грузінскіх сіл працягваюцца перастрэлкі, ёсць забітыя і параненыя. Іх колькасць удакладняецца.

МІНІСТЭРСТВА БЯСПЕКІ РАСІІ: МАШТАБЫ УЦЕЧКІ СЫРАВІНЫ З РАСІІ «АШАЛАМЛЯЛЬНЫЯ»

На тэрыторыі Расіі дзейнічаюць арганізаваныя злачынныя групы, якія спецыялізуюцца на вывазе стратэгічнай сыравіны, паведаміў начальнік цэнтра грамадскіх сувязей Міністэрства бяспекі РФ Андрэй Чарненка ў чацвер на брыфінгу ў Маскве.

Паводле даных на 17 жніўня, у выніку аперацыі «Трал», праведзенай МБ РФ з мэтай спынення вывазу сыравіны, затрыманы 9 млн. тон металаў, у тым ліку 1,5 тысячы тон каляровых і рэдказямельных металаў, 604 тысячы тон нафты і нафтапрадуктаў, 2 тыс. кубаметраў піламатэрыялаў, хімічнай прадукцыі на суму прыблізна 20 мільёнаў амерыканскіх долараў.

А. Чарненка ахарактарызаваў маштабы ўцечкі сыравіны з прадпрыемстваў Расіі, як «ашаламляльныя». Паводле яго слоў, у асноўным вываз сыравіны ідзе ў краіны Балтыі. Пры гэтым, ёсць факты ўзброенага суправаджэння грузаў.

Правядзенне аперацыі «Трал», якая будзе прадоўжана да канца года, паводле слоў А. Чарненкі, ужо цяпер дазволіла захаваць для Расіі прыблізна 5 мільярдаў рублёў. У той жа час штогадовы бюджэт міністэрства бяспекі РФ складае 6 мільярдаў рублёў.

ПРАГРАМА ТЭЛЕПЕРАДАЧ

31 жніўня, ПАНЯДЗЕЛАК

Беларускае тэлебачанне

16.30. Навіны.
16.35. «Сярэбраная паляна». Фільм-канцэрт.
17.05. Мультфільмы.
18.00. «Маналог ля чырвонай мяжы», «Мне далёка не ўсё роўна...», «Дзядураўка: старонкі правінцыяльнай педагогікі». Дак. фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Брэст).
19.10. «Шанц». Розыгрыш тэлелатарэі.
19.25. «Рамэо і Юлія». Фільм-балет.
19.40. Сустрэча з кіраўніцтвам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Прамая лінія.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Творчае аб'яднанне МЭТА. Тэлевізійны Дом кіно.
22.30. «Сябар у непагадзь». Маст. фільм (Чэха-Славакія).
23.45. Спартыўны тэлекур'ер.
24.00. НІКа.

Канал «Астанкіна»

7.50. «Як здароўе, братка Ліс?» Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. На балі ў Папялушкі.
9.20. «Дазнанне пілота Піркса». Маст. фільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. Брэйн рынг.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Дак. фільм «Марш міру на дарогах Еўропы».
16.55. Аўтаралі «Парыж—Масква—Пекін».
17.00. Навіны.
17.25. Футбольны агляд.
17.55. НЭП.
18.25. «Ашык-Керыб». Маст. фільм.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Зоркі рускага балета».
21.45. «Новая студыя» прадстаўляе: дак. фільм «Пажар».
22.45. «100«С».

Канал «Расія»

10.35. «Бурда модэн» прапануе...
11.05. «Афёра». Маст. фільм.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Вяртанне свята.
15.30. Дзіцячая гадзіна (з урокам нямецкай мовы).
16.30. Там-там навіны.
16.45. Адлюстраванне.
17.30. Кіпрас Мажэйка. «Рэпартажы з НАТО».
18.00. Тварам да Расіі.
18.15. Дыялогі дылетантаў.
18.45. Экран крымінальных паведамленняў.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Асобая папка.
19.45. «Жанчына ў белым». Маст. фільм. 1-я серыя.
21.00. Момант ісціны. На пытанні А. Каравулава адказваюць А. Мальгін і А. Цімафееўскі.
22.00. Весткі.
22.20. Давайце разбяромся! Што такое прыватызацыйны чэк.
22.30. «Жанчына ў белым». 2-я серыя.
23.35. «М. Цвятаева ў Парыжы».
23.45. Рок-кафэ.

1 верасня, АЎТОРАК

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Кінанарыс.
9.00. «Сябар у непагадзь». Маст. фільм (Чэха-Славакія).
16.30. Навіны.
16.35. Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура. 6 клас. «Песня — душа народа». Беларускія народныя песні ў літаратурным чытанні.
17.05. Мультфільмы.
17.30. Для дзяцей. «Спяём для вас яшчэ раз».
18.00. Дак. фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. «Бар'еры». Да адкрыцця паралімпійскіх гульняў.
19.40. Тры кіты. Мастацка-публіцыстычная праграма.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.35. Відэасалон. «Калі ты дзе-небудзь ёсць». Маст. фільм. (ФРГ—Польшча).
23.20. НІКа.
23.35. Футбол-92. Вынікі тура.
23.50. Футбол. Чэмпіянат Беларусі. КІМ (Віцебск) — «Беларусь» (Мінск). 2-гі тайм.

Канал «Астанкіна»

7.50. «Самаробкін пад вадой». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
9.05. «Зоркі рускага балета».
10.10. «Памяці Марыны Цвятаевай». Дабрачынны вечар у Тэатры на Таганцы.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Цыган». Маст. фільм. 1-я серыя.
12.55. «Флейта». Кароткаметражны фільм.
13.10. «Каханне і зладзейства». Маст. фільм (Канада). 1-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Дзелавы веснік.
14.40. Свет грошай Адама Сміта.
15.10. Блакнот.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. «Дзень добры, школа!»
16.35. Новыя імёны.
17.00. Навіны.
17.25. Студыя «Палітыка» паказвае.
17.55. ТБ-«Нява». Тыдзень I Сусветнага кірмашу «Расійскі фермер». Выпуск 1-ы.
18.15. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Сумняваемся ў відавочным — верым у цуд». Пазнавальна-забаўляльная праграма да Дня ведаў.
22.30. Аўтаралі «Парыж—Масква—Пекін».
23.00. Навіны.
23.25. «Каханне з першага позірку». Дзень 1-ы.

Канал «Расія»

9.55. «Упершыню замужам». Маст. фільм.
11.30. Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісу.
12.25. «Святло загарэлай эпохі».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. «Цвярскі ракурс».
16.05. Мульці-пульці. «Цудоўны яблык».
16.15. Студыя «Рост».
16.45. Там-там навіны.
17.00. Плошча мастацтваў.
17.25. Старадаўнія рускія рамансы і песні.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Рэжысёр І. Сарокіна.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара». Маст. фільм.
20.20. «Пласіда Дамінга ў Санкт-Пецярбургу». Музычны фільм.
21.15. Залаты Астап.
21.40. Сімфонія мастоў.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.25. «Наведвальнік музея». Маст. фільм.

2 верасня, СЕРАДА

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «У Пячорскія Альпы...» Кінанарыс.
9.00. Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура. 6 клас.
9.30. «Сем тон долараў». Маст. фільм (Венгрыя).
10.55. Творчае аб'яднанне МЭТА. Тэлевізійны Дом кіно.
16.30. Навіны.
16.35. «Сонечны круг». Фільм-канцэрт.
17.05. Мультфільмы.
18.00. Дак. фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. Творчае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... «Пяць зорак». Тэлегульня.
19.55. «Ёсць куток на зямлі». Кінанарыс.
20.05. Селянін і рынак. Перадача з Віцебска.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Рэйтынг.
21.55. «Прыгоды Квенціна Дорварда, стралка каралеўскай гвардыі». Маст. фільм з субцітрамі.
23.30. НІКа.

Канал «Астанкіна»

7.50. «Дастаць да неба». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
9.50. Дзіцячы музычны клуб.
10.30. Лімпапо.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Цыган». Маст. фільм. 2-я серыя.
12.35. «Юбілей». Кароткаметражны фільм.
13.10. «Каханне і зладзейства». Маст. фільм. 2-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Рок-урок.
16.45. Дак. фільм.
17.00. Навіны.
17.25. Крэшэнда.
17.40. ТБ-«Нява». Тыдзень I Сусветнага кірмашу «Расійскі фермер». Выпуск 2-гі.
18.00. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
18.50. Дак. фільм «Аляксандр Салжаніцын». Частка 1-я.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Хемінгуэй». Маст. фільм (Францыя—ЗША—Германія). 1-я серыя.
22.30. Студыя «Палітыка» паказвае. «Ваеннае рэвю».
23.00. Навіны.
23.25. «Каханне з першага позірку». Дзень 2-гі.

Канал «Расія»

8.30. Рэжысёр І. Сарокіна.
9.10. «Наведвальнік музея». Маст. фільм.
11.30. Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісу.
12.25. «Успомнім, браткі, росаў славу!»
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Бізнес: новыя імёны.
15.15. Сігнал.
15.30. «Пакахаў я цябе, мая радасць».
16.15. Хрысціянская праграма. А. Мень. Слова пра Біблію.
16.45. Там-там навіны.
17.00. Далёкі Усход.
17.45. М-трэст.
18.00. Тварам да Расіі.
18.15. Апазіцыя.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.35. Прэзентацыя Саюза канцэртных дзеячаў Расіі.
20.30. Камера даследуе мінулае. «Рэзідэнт Рыхард Зорге».
22.00. Весткі.
22.20. Што такое прыватызацыйны чэк.
22.30. Экзотыка.

3 верасня, ЧАЦВЕР

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Прыгоды Квенціна Дорварда, стралка каралеўскай гвардыі». Маст. фільм з субцітрамі.
10.20. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... «Пяць зорак». Тэлегульня.
16.30. Навіны.
16.35. Беларуская літаратура. 9 клас. Францыск Скарына — беларускі першадрукар.
17.15. «Пяць тыдняў на паветраным шары». Мультфільм.
18.00. Дак. фільм.
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
19.45. Творчае аб'яднанне МЭТА. Выступленне ансамбля народнай творчасці «Кола».
20.25. Тыдзень беларускага ўрада.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Бізнесклуб «Партнёр».
21.30. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... Курсавыя работы студэнтаў аддзялення тэлевізійнай рэжысуры Беларускай Акадэміі мастацтваў.
22.40. НІКа.

Канал «Астанкіна»

7.50. «Крылатае асляня». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
9.50. Рок-урок.
10.30. «Дрэнная прыкмета». Кароткаметражны фільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Цыган». Маст. фільм. 3-я серыя.
12.40. «Такі доўгачаканы дзень». Кароткаметражны фільм.
13.05. «Каханне і зладзейства». Маст. фільм. 3-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперкладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. «Шэсць з шасці».
16.45. Іграе Л. Уласенка (фартэпіяна).
17.00. Навіны.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
17.45. ТБ-«Нява». Тыдзень I Сусветнага кірмашу «Расійскі фермер». Выпуск 3-ці.
18.00. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
18.45. «Аляксандр Салжаніцын». Дак. фільм. Частка 2-я.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Хемінгуэй». Маст. фільм. 2-я серыя.
22.30. Чорная скрыня.
23.00. Навіны.
23.25. Памяці Яўгена Мартынава.

Канал «Расія»

15.00. Тэрмінал.
15.30. Леанід Чалнакоў. «Аўтапартрэт з півонямі».
16.00. Пілігрым.
16.45. Там-там навіны.
17.00. Дэпутацкія канікулы.
17.45. Праграма «Ключ».
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. За рамкамі «Вестак». Вядучы — У. Цветаў.
19.45. «Санта-Барбара». Маст. фільм.
20.35. Вялікая нарада. У праграме прымае ўдзел Старшыня Вярхоўнага Савета Паўночнай Асеціі А. Галазаў.
21.00. Пятае кола.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.25. Пятае кола (працяг).

ГЕАМЕТРЫЯ НА ПРЫРОДЗЕ

Ці высокае дрэва?

У мінулым выпуску «ХАТНЯЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫІ» мы расказалі, як з дапамогай падручных сродкаў вымераць шырыню ракі, не пераплываючы яе. Сёння вы даведаецеся, як вымераць вышыню дрэва. Дзеля гэтага зусім няма неабходнасці лезці на яго з рулеткай...

Як і ў папярэднім выпадку, трэба выкарыстаць веданне геаметрычных правілаў — пабудаваць «на натуры» два падобныя трохвугольнікі. З чаго? Калі ёсць магчымасць, то з рэек, калі не — то падыдуць роўныя дубцы, галінкі і г. д. З іх трэба звязаць або збіць цвікамі раўнабедраны прамавугольны трохвугольнік. Рэйкі для гэтага трэба браць як мага даўжэйшыя, але пажадана не менш метра. Тады вымярэнне будзе больш дакладным.

Адыдзіце ад дрэва ў любы бок, куды дазваляе мясцовасць, накіроўваючы ваш драўляны трохвугольнік на дрэва такім чынам, каб адзін катэт быў паралельны зямлі, другі быў перпендыкулярны, а гіпатэнуза накіроўвалася на вяршаліну дрэва (гл. чарцёж).

Як і ў папярэднім выпадку, вымерайце любым спосабам адлегласць да дрэва (мернай стужкай, рулеткай і г. д.). Гэта і будзе вышыня дрэва. Не забудзьцеся толькі да яе дадаць прыкладна паўтара метра — гэта адлегласць ад вашых вачэй да зямлі.

Можна, вядома, зрабіць катэты рознымі, напрыклад, адзін будзе даўжэйшым за другі ў два разы — гэта залежыць ад канкрэтных умоў мясцовасці. Тады ў залежнасці ад таго, які катэт вы размясцілі паралельна зямлі, большы ці меншы — трэба будзе наадварот, паменшыць у два разы або павялічыць таксама ў два разы вымераную вамі адлегласць да дрэва. Усё гэта лёгка тлумачыцца правіламі падабенства трохвугольнікаў.

Падобным жа спосабам можна вымераць вышыню зацікавіўшага вас будынка, абрыва, іншага аб'екта...

h=1,5м

h=1,5м

ЦАЦКІ СВАІМІ РУКАМІ

Лук і стрэлы

Мы прапануем вам самім зрабіць лук, які ў наш час ператварыўся ў прыладу для захапляючай спартыўнай стральбы. Зірніце на чарцёж. Мастак намаляваў самы просты, так званы «плоскі» лук. Яго робяць з бруска ясеню, клёну ці дубу. Для загатоўкі патрэбна прамалінейная драўніна без сучкоў. Лішні матэрыял састругваецца ў напрамку ад сярэдняй часткі бруска да канцоў, якія апрацоўваюцца рашпілем і шкуркай. Вельмі важна надаць луку самую выгадную форму. Гэта робяць з дапамогай распоркі (рэйкі з зубцамі). Яна ж дапамагае і нацягнуць ціцiву з трывалага кручанага шпагату, здольную вытрымаць сілу сагнутага лука. Рабочую цеціву можна зрабіць з таго ж шпагату, скруціўшы яго ўтрая, а потым прапітаць воскам ці лыжнай маззю. Застаецца толькі выцягнуць цеціву масіўным грузам, каб яна не аслабла ад стральбы.

Лепшы матэрыял для стрэл — прамаслойны ясень, клён ці, у крайнім выпадку, бяроза. Самы зручны інструмент — малагабарытныя рубанкі-«блошкі», якімі карыстаюцца авіямадэлісты. Пастарайцеся так апрацаваць загатоўку, каб па ўсёй яе даўжыні сячэнні былі правільнай круглай формы.

МЕСЦА ДЛЯ СТРАЛЫ

СКУРА

КОРД

Апрацуйце пер'е, як паказана на малюнку, і прыклейце да камля стралы. Кончыкі пер'я прыкручваюцца тонкімі шаўковымі ніткамі, прапітанымі клеем. **У тарцы стралы нажоўкай і круглым надфілем прарэжце жолаб для цецівы.**

Наканечнікі могуць быць рознай формы і вагі — у залежнасці ад віду стральбы. Вельмі зручныя металічныя ці пластмасавыя наканечнікі для алоўкаў. Самы просты варыянт — буйны шруб з круглай галоўкай, укручаны ў тарэц стралы.

Вешалка для веласіпеда

Веласіпед — самы распаўсюджаны транспартны сродак сельскага жыхара. Захоўваць яго доўгі час зручна на спецыяльных круках, прыбітых да сцяны (гл. малюнак).

Для дарожнага веласіпеда з закрытай рамай робяцца два аднолькавыя крукі (мал. 1) са стальной паласы шырынёй 40—50 мм, таўшчынёй — 6—8 мм. Памер крука А роўны максімальнаму размеру ад восі веласіпеда да канца руля ці педалі плюс 50—80 мм, што выключае датыканне дэталямі веласіпеда да сцяны. Радыус выгіну крука Р адпавядае радыусу трубы рамы плюс таўшчыня пракладкі (3). Астатнія размеры — па жаданню. Пракладка 3 выпрабляецца з тоўстай гумы, лямцу ці пенапласту і прыклейваецца да крука клеем «Момант». Пракладкі ахоўваюць ад драпін раму веласіпеда.

Крукі мацуюцца да сцяны вялікімі шрубамі ці цвікамі. Пад адагнутую частку крукоў падстаўляецца драўляны брус, да якога крукі прыбіваюцца цвікамі.

Для складных і жаночых веласіпедаў з адкрытай рамай крукі робяцца рознай даўжыні, адзін з іх павінен мець радыусны выгін пад вуглом, які адпавядае вуглу рамы веласіпеда (мал. 2).

Веласіпед, падвешаны на круках, практычна не займае месца, не перашкаджае прыбіраць памяшканне, а галоўнае — шыны не адчуваюць нагрузкі, што рэкамендуецца інструкцыяй па эксплуатацыі машыны.

ПРАГРАМА ТЭЛЕПЕРАДАЧ

4 верасня, ПЯТНІЦА

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Кугітанг». Кінанарыс.
9.00. Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура. 9 клас.
9.40. «Простая гісторыя». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. ПІК. Публіцыстычна-інфармацыйны канал для школьнікаў.
17.50. «У старой скрыні». Мультфільм.
18.00. Дак. фільм.
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. Палітычны калейдаскоп.
19.35. Дак. фільм.
19.55. Гаспадар. Калі закончана жніво... Расонскі раён.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Бізнесклуб «Партнёр».
21.30. Тэлебіржа.
21.40. «Простая гісторыя». Маст. фільм.
23.05. НІКа.
23.20. «Жыццё з песняй». Сямейны ансамбль Барысенкаў з г. Ашмяны.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
9.05. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
9.55. «Шэсць з шасці».
10.35. Дак. фільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Цыган». Маст. фільм. 4-я серыя.
12.45. «Падарожжа месье Перышона». Маст. фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
15.05. Блакнот.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. Канцэрт.
16.20. Цэнтр.
17.00. Навіны.
17.25. П. Чайкоўскі. «Славянскі марш». Выконвае Расійскі нацыянальны сімфанічны аркестр.
17.35. «ТБ-«Нява». Тыдзень І Сусветнага кірмашу «Расійскі фермер».
17.55. Чалавек і закон.
18.25. Фільм—дзецям. «Прыгоды чорнага Прыгажуна». 8-я серыя.
18.50. Поле цудаў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Прэм'ера рубрыкі «У клубе дэтэктываў». Маст. фільм «Рэбус» (Італія—Іспанія).
22.05. «ВІД» прадстаўляе: музагляд.
22.50. Аўтаралі «Парыж—Масква—Пекін». У перапынку (23.00) — Навіны.
23.40. «ВІД» прадстаўляе. «Сентыментальны дэсант». Пра музычны фестываль у Фінляндыі.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
8.00. Студыя «Нотабене».
8.40. «Вам і не снілася». Маст. фільм.
10.10. «Арс-кансоні». Ансамбль класічнай музыкі.
10.40. «Санта-Барбара». Маст. фільм.
11.30. Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісу.
12.25. Вольны час. «Тэлебудсэрвіс».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. А. Бітаў і М. Жванецкі пра М. Зошчанку.
16.30. Там-там навіны.
16.45. Фестываль дружбы.
17.30. Ступень рызыкі.
18.00. Белая варона.
18.45. Экран крымінальных паведамленняў.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Вуснамі дзіцяці.
20.00. Навіны аўта- і мотаспорту.
20.30. «Смерць прыгожых казуль». Маст. фільм.
22.00. Весткі.
22.25. Давайце разбяромся! Што такое прыватызацыйны чэк.
22.35. Вячэрні салон.

5 верасня, СУБОТА

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Прыгоды Шэрлака Холмса і доктара Ватсана». Маст. фільм «Сабака Баскервіляў». 1-я серыя.
10.00. Паказвае Гродна. «Гарадніца».
11.00. Тыдзень планеты. Міжнародны агляд.
11.15. Арбіта. На шаўковым шляху. Прадстаўляе тэлебачанне Кіргізіі.
12.15. Творчае аб'яднанне МЭТА. «Згадаем тых, каго шануе памяць...» Язэп Лёсік.
12.35. Фільм—дзецям. «Прынц і жабрак».
13.50. «У згодзе і спрэчках з Мельпаменай». Дырыжор ДАВТа Беларусі А. Анісімаў.
14.35. Творчае аб'яднанне МЭТА. Культура. Праблемы нацыянальнага адраджэння.
15.50. У школу па веды. Да пачатку новага навучальнага года.
16.35. «Адраджэнне». Дак. фільмы кінастудыі «Беларусьфільм». «Дзядзька Уласаў».
16.55. Міжнацыянальная хакейная ліга. «Дынама» (Мінск) — «Рыгас Старс» (Рыга).
19.20. «На цёплай зямлі». Кінанарыс.
19.30. Сустрэча з Пастаянным прадстаўніком Беларусі пры ААН Г. М. Бураўкіным.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. «Сінема» прадстаўляе: «Выбраныя». Маст. фільм. 1-я серыя.
22.45. НІКа.

Канал «Астанкіна»

6.00. Навіны.
6.20. Ранішняя гімнастыка.
6.30. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
7.30. У свеце матораў.
8.00. «Марафон-15» — малышам.
8.25. Музей на Дэлегацкай.
8.50. Радыё «Труба».
9.20. Эльдарада.
9.50. Як дабіцца поспеху.
10.05. Відавочнае — неверагоднае.
10.35. Музычны кіёск.
11.05. Авіякасмічны салон.
11.20. Грай, гармонік!
12.05. «Карэя: краіна, людзі, спорт». Перадача 2-я.
12.35. Дак. фільм «Другая рэчаіснасць». Фільм 1-ы «Іншае мастацтва».
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. «Казка пра адважнага каваля». Маст. фільм (Чэха-Славакія).
15.45. Н. Паганіні. «Венецыянскі карнавал». Выконвае І. Бачкова (скрыпка).
15.55. Чырвоны квадрат.
16.35. ТБ-«Нява». Тыдзень І Сусветнага кірмашу «Расійскі фермер». Выпуск 5-ы.
16.55. «Яноты». Шматсерыйны мультфільм (Канада).
17.20. Шчаслівы выпадак.
18.20. «Да першай крыві». Маст. фільм.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Адзін дзень ля мора». Спявае С. Ратару.
21.55. Да і пасля поўначы. У перапынку (23.00) — Навіны.
23.35. «Блакітная лэдзі». Маст. фільм (Германія).

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. «Прытулак ля ракі». Дак. фільм.
7.50. Складчына.
8.30. Свет спорту вачыма фірмы «Жылет».
9.00. Калі вам за...
9.30. Музычная вёска.
10.00. Відэаканал «Плюс адзінаццаць».
12.00. Пілігрым.
13.00. Весткі.
13.20. «Папялушка». Маст. фільм.
14.40. Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісу.
15.35. «Я стаміўся ад XX стагоддзя...» Літаратурна-музычная кампазіцыя.
16.05. «Жар-птушка». Мультфільм (Японія). 1-я серыя.
17.05. Кантрасты.
17.45. Парламенцкі веснік.
18.00. Конкурс бальных танцаў.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. Залатая шпора.
19.55. Група «І.М.Ф» (Вялікабрытанія), на фестывалі «Рок-самер-92».
20.40. «Карнавал». Маст. фільм. 1-я серыя.
22.00. Весткі.
22.20. «Карнавал». 2-я серыя.

6 верасня, НЯДЗЕЛЯ

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Прыгоды Шэрлака Холмса і доктара Ватсана». Маст. фільм «Сабака Баскервіляў». 2-я серыя.
10.00. Урокі здароўя. Загартоўка і аздараўленне прыроднымі фактарамі.
10.30. «Сівой даўніны покліч». Расказваюць тэлежурналісты Санкт-Пецярбурга.
10.50. Конны спорт. Міжнародныя спаборніцтвы па канкуру на прыз Беларускай асацыяцыі па конегадоўлі.
11.50. Тэлебом. Музычная конкурсная праграма з удзелам юных талентаў.
12.45. Н. Сайман. «Калі мамы няма дома». Спектакль Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.
15.05. На музычных паралелях. Іграе Канстанцін Шароў (арган).
15.25. «Медная гары гаспадыня». Мультфільм.
15.45. Хакей на траве. Чэмпіянат Беларусі. ХК «Мінск» — «Будаўнік» (Брэст). 2-гі тайм.
16.25. Кінаэкран-92. Верасень.
17.35. Бізнес-клуб «Партнёр». Венгерскія сустрэчы.
18.30. «Згадка згадку чуе». Творы кампазітара І. Мацiеўскага на вершы М. Багдановіча.
19.00. «Лясная сімфонія». Партызанскі матыў у сугуччы жыцця.
20.00. Панарама.
20.25. Мультфільмы для дарослых.
20.40. Калыханка.
21.00. «Каскад». Кантакт. Інфармацыя. Рэклама.
21.10. «Сінема» прадстаўляе: «Выбраныя». Маст. фільм. 2-я серыя.
22.20. Футбол-92. Чэмпіянат Беларусі. «Дынама» (Брэст)—«Дынама» (Мінск).

Канал «Астанкіна»

6.00. Гадзіна сілы духу.
7.00. Тыраж «Спортлато».
7.15. Рытмічная гімнастыка.
7.45. Канцэрт Дзяржаўнага ансамбля танца Калмыкіі «Айраты».
8.15. Раным-рана.
8.45. Магчыма ўсё.
9.15. Мультфільмы.
9.35. Ранішняя зорка.
10.25. Пад знакам «пі».
11.15. Новае пакаленне выбірае.
12.05. «Мы развітваемся, каб сустрэцца зноў...» Песні і рамансы Я. Фрэнкеля і К. Ваншэнкіна.
12.55. «Метамарфозы жывапісу». Навукова-папулярны фільм. 3-я серыя «Нябачны свет», 4-я серыя «Лінія—колер—святло».
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Дыялог у прамым эфіры.
15.00. Клуб падарожнікаў.
15.45. ТБ-«Нява». Тыдзень І Сусветнага кірмашу «Расійскі фермер». Выпуск 6-ы.
16.05. Тэлелоцыя.
16.15. Панарама.
16.55. Уолт Дысней прадстаўляе...
17.45. Навіны.
18.00. «Цудоўная сямёрка».
19.00. «Словы і музыка». Маст. фільм. (ЗША)
21.00. Вынікі.
21.45. Спартыўны ўік-энд.
22.00. Вячэрняе музычнае кафэ «Арс».

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Дак. фільм.
8.15. «Дзякуй, Божа. Я свабодны».
8.45. Хочаце, верце...
9.15. Праграма «Ключ». «Навальніца 1812 года». Фільм 5-ы.
9.45. «Прыгода ў каралеўстве». Мультфільм. 2-я серыя.
10.15. Аты-баты...
10.45. Нядзеля ў правінцыі. «Музей-сядзіба Паленава». Частка 2-я.
11.30. Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісу.
12.30. Сялянскае пытанне. «Семсот гадоў і адзін дзень».
13.00. Весткі.
13.20. Тэлевізійны тэатр Расіі. Ф. Салагуб. «Дробны нячысцік».
15.15. «Жар-птушка» Мультфільм (Японія) 2-я серыя.
16.20. Гісторыі вялікія сыны.
16.50. Непазнаны Сусвет.
17.35. Рэтра. «А. Райкін і іншыя...»
18.00. Чэмпіянат Расіі па футболу. «Асмарал» — «Лакаматыў» (Масква). 2-гі тайм.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. Д. Шастаковіч. «Сёмая сімфонія». Выконвае сімфанічны аркестр пад кіраўніцтвам А. Дзмітрыева.
20.45. Фарс-мажор.
21.15. «Гэй, на лінкоры!» Маст. фільм.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.30. «Ад цемры да святла». Супер-шоў тэатра «Трылер» Аляксандра Шкуратава.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

28 жніўня

Беларускае тэлебачанне

10.20. «Весялуха». Інсцэніроўка паводле апавядання Хрысціны Лялько «Лёгкі хлеб».
10.40. «Ружовы вецер». «Гэта надакучлівая аса». Дак. фільмы.
11.30. «Джэк Васьмёркін — «амерыканец». Маст. фільм. 3-я серыя.
12.40. «Музыка Мравінскага». Музычны фільм.
14.05. «Трыццаць шэсць радасцей». «Запаведнік Матсалу». Дак. фільмы.
15.35. «Пра што расказаў бубен», «Сустрэліся мора і горы». Фільмы-канцэрты.
16.30. Навіны.
16.35 «Капрызка», «Крылатае асляня», «Замочак з сакрэтам». Мультфільмы.
17.25. «Канікулы, канікулы!..» Адпачынак дзяцей у лагеры «Чабарок».
18.00. «Спешыял алімпекс» на Беларусі. Перадача з Брэста.
18.25. Дак. фільмы «Прэлюдыя», «Хлопчыкі, хуткасць і мара».
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. НАТО сёння і заўтра. Асабістыя думкі народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь Юрыя Папова.
19.35. Край. Гісторыка-публіцыстычная праграма.
20.10. «Да берага даплыць...» Частка 3-я. «За аблокамі — сонца».
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.35. «Сэрцы чатырох». Маст. фільм.
23.05. НІКа.

Канал «Астанкіна»

9.00. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
9.50. «Семнаццаць левых ботаў». Маст. фільм. 5-я серыя «Бацька».
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Прынцэса на гарошыне». Маст. фільм.
12.50. Спявае Э. Трэскін.
13.15. Брыдж.
13.40. Бізнес-клас.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Падарунак меламану.
14.50. «На цёмным баку Месяца». Маст. фільм. 4-я серыя.
16.00. «Арэхавы пруток». Мультфільм.
16.20. Дзіцячы музычны клуб.
17.00. Навіны.
17.25. Чалавек і закон.
17.55. Фільм для дзяцей «Прыгоды Чорнага Прыгажуна» (Англія). 7-я серыя.
18.20. «Нябесны дар». Мультфільм.
18.30. ТБ-«Нява»; «Хто з намі?»
18.50. Поле цудаў.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Адкрыццё І Міжнароднага фестывалю мастацтваў імя А. Д. Сахарава ў Ніжнім Ноўгарадзе.

ВІД прадстаўляе

22.30 Праграма Х. У перапынку (23.00) — Навіны.
23.50. Адпачывай.
0.05. М Ці Bi.
1.05. «На цёмным баку Месяца». Маст. фільм. 4-я серыя.

Канал «Расія»

9.05. «Вячэрні салон» у ранішнім эфіры.
10.35. «Астравы разладу. Погляд з Японіі». Частка 3-я
11.05. Вечныя вобразы мастацтва. Дон Кіхот.
11.40. Мульці-пульці. «Дзіўны матылёк».
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Мульці-пульці. «Цудоўны яблык», «Клякса».
15.45. Паралельныя светы.
16.30. Мінарэт.
16.45. Там-там навіны.
17.00. «Вузлы прыватызацыі».
17.45. Панове-таварышы.
18.00. Так і жывём. «Таленты Расіі».
18.45. Крымінальныя паведамленні.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Спявае М. Звяздзінскі.
20.00. У свеце аўта- і мотаспорту.
20.35. «К-2» прадстаўляе: «Вадай нашых», «Ню!»
22.00. Весткі.
22.20. «Летняя паездка да мора». Маст фільм.

29 жніўня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Прыгоды Шэрлака Холмса і доктара Ватсана». Маст. фільм «Скарбы Агры».
10.00. Паказвае Брэст. Мастацка-публіцыстычная праграма.
11.00. Тыдзень планеты.
11.15. «Сустрэчы на арэне». Фільм-канцэрт.
11.55. «Стварь сябе». Прадстаўляе Украінскае тэлебачанне.
12.40. «Картатэка». Сустрэча з доктарам Сінгхам (Манголія).
13.10. «Аб'ектыў-тэатр» на міжнародным тэатральным фестывалі «Балтыйская вясна-92».
14.10. «Міо, мой Міо». Маст. фільм з субцітрамі.
15.45. «Фантазіі паветранага змея». Фільм-канцэрт.
16.05. Творчае аб'яднанне МЭТА.
17.05. Трэці тайм.
17.50. «Сціслы курс капіталізму».
18.25. Творчы вечар самадзейнага кампазітара У. Аліхвера.
19.10. Дабрадзея. Перадача для людзей сталага ўзросту.
20.20. Дак. фільмы студыі «Летапіс».
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.40. Маст. фільм «Мая цудоўная лэдзі» (ЗША). 1-я серыя.
23.10. НІКа.
23.25. «Рок-айленд». Творчы партрэт гурта «Мроя».

Канал. «Астанкіна»

6.30. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
7.30. Ранішняя гімнастыка.
7.40. У свеце матораў.
8.10. «Музычныя інструменты і іх гісторыі». «Рагаты кантрабас са званочкамі» (Германія).
8.40. Як дабіцца поспеху.
8.55. Радыё «Труба».
9.25. Цэнтр.
10.05. НЛА: неаб'яўлены візіт.
10.35. Экалагічная хроніка.
10.50. Медыцына для цябе.
11.30. Карэя: краіна, людзі, спорт. Перадача 1-я.
12.00. «Лянота». Мультфільм.
12.20. Мастацка-публіцыстычны фільм. «У адказе відушчы за сляпога...»
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Па вашых просьбах. Адкрыццё XXV летніх Алімпійскіх гульняў.
15.45. У свеце жывёл.
16.45. «Яноты». Мультфільм (Канада).
17.10. Брэйн рынг.
18.05. Маст. фільм «Дазнанне пілота Піркса».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Аншлаг, аншлаг.
22.00. Еўропа плюс.
23.00. Навіны.
23.20. «Прынцэса цырка». Маст. фільм.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Дарога да храма. «Святы манастыр».
8.00. Свет спорту вачыма фірмы «Жылет».
8.30. Праграма «03».
9.00. «Спазнаны шлях». Анатоль Мартынаў.
9.30. «Зоркі Амерыкі». Выпуск 4-ы.
10.00. Відэаканал «Плюс адзінаццаць».
11.15. «Як жыць будзем?»
12.00. Пілігрым.
12.45. Насустрач новаму навучальнаму году.
13.00. Весткі.
13.20. «Вам і не снілася». Маст. фільм.
14.50. «Бурда модэн» прапануе...
15.20. «Рускі» — імя прыналежнае.
16.10. Тэма з варыяцыямі. Дывертысмент.
16.50. Сам сабе рэжысёр...
17.20. Ваеннапалоннае мастацтва.
17.45. Парламенцкі веснік.
18.00. «Жыў-быў тэатр».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Музычная вёска.
20.00. Майстры. «Усмешка Самойлава».
21.00. Зусім сакрэтна.
22.00. Весткі.
22.20. «Упершыню замужам». Маст. фільм.
23.55. «Паглядзі!» Забаўляльная праграма (Францыя). Выпуск 2-гі.

НАДВОР'Е

28 жніўня

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца пераменная воблачнасць, пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ў Магілёве, Віцебску — 21—23, Гродна, Мінску—21—26, Гомелі—26—28, Брэсце — 27—29 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак чакаецца вельмі цёплае і ў асноўным сухое надвор'е. Тэмпература паветра ўначы — 12—17, удзень — 24—29, па поўдні—да 32 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

Есць у Магілёве людзі, для якіх лёс роднага горада з'яўляецца іх лёсам, а яго гісторыя — іх гісторыя. З адным з такіх людзей мне пашчасціла пазнаёміцца. Гэта Дзмітрый Лявонцьевіч Яцкевіч. Краязнавец, гісторык, археолаг. Чалавек, улюбёны ў сваю справу, поўнасцю аддадзены праблемам і даследаванням старажытнасці. Чалавек, якога можна слухаць 24 гадзіны, не стамляючыся. Дзмітрый правёў мноства раскопак, сабраў шмат матэрыялу,

склаў вялікую колькасць дакументаў. У рабоце па адраджэнню старажытнасці Магілёва ёсць і яго значны ўклад.

Так, Магілёў сёння пераўтвараецца. Марудна ідзе рэканструкцыя і рэстаўрацыя, але ўжо многа зроблена. Сіламі малога прадпрыемства «СКІФ», якое занята гэтымі работамі, ужо праведзена і вядзецца рэстаўрацыя такіх аб'ектаў, як Нікалаеўская царква (1669 г.), царква святога Ануфрыя (1798 г.), царква трох свяціцеляў (1914 г.), кансісторыя і манастырскія келлі, Магілёўскі цэх кушняроў (XVIII стагоддзе). Аднаўляюць гарадскую ратушу канца XVII стагоддзя, зямельны банк (1912 года). Дарэчы, ля будынка гэтага зямельнага банка ў 1941 годзе быў украдзены крыж Ефрасінні Полацкай. Ідзе рэстаўрацыя тэатра (1886 год), касцёла Станіслава (XVIII стагоддзе).

А. КУШНЕР.

На здымках: Дзмітрый ЯЦКЕВІЧ; брыгадзір дахаўшчыкоў Станіслаў Васільевіч ГРАБОЎСКІ. Ён і бляхар, і зваршчык, і слесар, і цясляр, супрацоўнік «СКІФа»; рэстаўрацыя былога зямельнага банка.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Тыраж 81.098. Індэкс 63.850. Зак. № 173. Выходзіць 250 разоў на год. Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6-7 8 9 10 11 12
П 1 2 3-4-5 6 7 8 9 10 11 12

Худзейце па гараскопу

Паважаныя сяброўкі! Не засмучайцеся з-за таго, што рэзкі скачок цэн прымусіў вас адмовіцца ад многіх звыклых прадуктаў. Можа, некаторыя з іх вам проста процiпаказаны. Звярцеся з указаннямі нашага гараскопа.

АВЕН

Гэтаму разумоваму знаку патрэбна вельмі мала мяса, зусім процiпаказаны спіртныя напіткі. Ён можа задавальняцца рыбнымі стравамі і мучнымі вырабамі.

ЦЯЛЕЦ

Нягледзячы на добры апетыт, вам трэба адмовіцца ад вострай, мучной і іншай ежы, што спрыяе атлусценню. Са спіртных напіткаў у меню застаецца толькі піва.

БЛІЗНЯТЫ

Гэта яшчэ адзін разумовы знак, значыць, можа задавальняцца фруктамі і (калі дастане) малаком, а вось мяса ў яго рацыёне не прадугледжана.

РАК

Абавязаны быць пераборлівым у ежы: не гнацца за алкаголем і жывёльнай ежай, засцерагацца прысмакаў. Падтрымліваць тленнае цела можа толькі рыбнай дыетай.

ЛЕЎ

На жаль, гэты знак не мае права спадзявацца на ежу, характэрную для цара звяроў. Прыроджаны вегетарыянец.

ДЗЕВА

Ешце толькі простую, добра прыгатаваную ежу, прычым дакладна па раскладу і ва ўмеранай колькасці. Двух-трох яблыкаў у дзень і шклянкі малака зусім дастаткова.

ШАЛІ

Можаце, калі дастанеце, ужываць у ежу аленіну ці мяса горнай казулі. Не выстойвайце доўгія чэргі за цукрам: для вас ён сапраўды — «белая смерць». Перад сном і раніцай выпівайце шклянку халоднай вады, на працягу дня можаце з'есці пару яек.

СКАРПІЁН

Эканомце час на спіртным, яно не дабавіць вашаму ўдачліваму знаку здароўя. Малако і злакі — вось ежа, што прыносіць вам гармонію.

СТРАЛЕЦ

Можаце злёгку патраціцца на мяса, аднак апошні прыём ежы прадугледзьце задоўга да сну. На жаль, і вам алкаголь небясшкодны.

КАЗЯРОГ

Салата з морквы і кавалак добра прасмажанага біфштэксу адзін раз на дзень, спадзяёмся, будуць для вас не вельмі спусташальнымі.

ВАДАЛЕЙ

Садзіцеся на дыету, што падтрымлівае мозг і нервы. 50 грамаў хлеба ў дзень зусім дастаткова. Астатняе замяніць хлеб грубага памолу.

РЫБЫ

Вам шкодны амаль усе віды ежы, самае бяспечнае — кашы. Ужывайце грэчку і аўсянку — і даўгалецце забяспечана.

РЫБАЦКІЯ ЗГАДКІ

Усім кручкам кручок

Вядома мноства самападсякаючых прыстасаванняў, якія «спрацоўваюць» у час паклёўкі рыбы. Гэта, галоўным чынам, рознабаковыя старажкі са спружынай, якія ўстанаўліваюцца на беразе.

Прыстасаванне, якое мы раім паспрабаваць зрабіць, складаецца з двух (1, 2) кручкоў № 20, якія замацаваны паміж сабой шарнірна з дапамогай восі (3. мал. 1). Кручкі выпрабляюцца са сталёвай паласы таўшчынёй 0,8—1 мм, можна з электрода дыяметрам 2—3 мм (круглае сячэнне перакоўваецца малатком у прамавугольнае). Канцы цаўя кручкоў маюць дзіркі, за якія мацуецца сцягваючая спружынка (4).

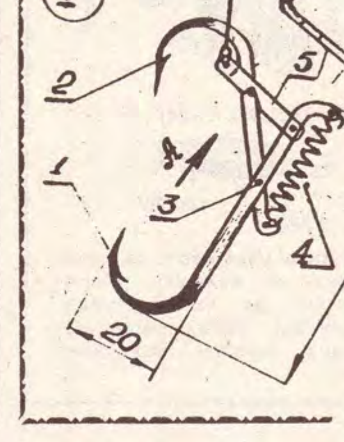

МАЛ 2

І, нарэшце, старажок-фіксатар (5), які замацаваны на восі ніжняга кручка і з дапамогай лёскі ўтрымлівае за штыфт верхняга кручка прыстасаванне ва «ўзведзеным» становішчы. Кручок падвешваецца да лёскі (6) за колца на старажку-фіксатары. (Мал. 1, паз. 1.).

Самазасякальны кручок гэтай канструкцыі выкарыстоўваецца для лоўлі на ямах сома. Падвешваюць прыстасаванне на пенапластавым буйку (2) (мал. 2) ці за галіны кустоў, дрэў. Прынада (птушыныя вантробы, лінючы рак, мяса ракавінак) мацуецца на ніжнім кручку (1), і нават пры нязначным націску ў час паклёўкі старажок (5) саскоквае з верхняга кручка, рыбіна падсякаецца адначасова і зверху, і знізу (мал. 1, паз. 2.). Сходаў практычна не бывае.

Склеп з бетонных кольцаў

Невялікі склеп можна пабудаваць з жалезабетонных кольцаў заводскага вырабу. Вартасць такой пабудовы — у прастаце канструкцыі і невялікіх матэрыяльных і працоўных затратах. Цыліндрычная форма забяспечвае максімальны аб'ём пры мінімальнай плошчы сцен. Кампактнасць і гігіенічнасць робяць яго асабліва зручным для размяшчэння на садова-агародных участках.

У выпадку, калі склеп робіцца ў нізінах з высокім узроўнем грунтовых вод, трэба падсыпаць грунт ці пясок пад кольцы, каб прыўзняць плаціровачную адзнаку ў параўнанні з дзённай паверхняй зямлі. Для гідраізаляцыі кольцы абмазваюць гарачым бітумам у 2 слаі.

Калі няма магчымасці набыць такія кольцы, іх можна зрабіць сваімі рукамі па наступнай тэхналогіі. З ліставой (дахавай) бляхі робяць апалубку. Размеры апалубкі для кальца дыяметрам 1 м складаюць: даўжыня ўнутранага кальца апалубкі — каля 2,6 м; кожнае кальцо раздымнае — з двух паўкольцаў; даўжыня вонкавага кальца — каля 3 м; адлегласць паміж кольцамі — каля 0,1; шырыня (вышыня) кальца 0,7—1 м (па шырыні стандартнага ліста дахавай бляхі).

На канцах кожнага ліста прасвідроўваюць (прабіваюць) некалькі адтулін для балтоў з гайкамі для сцягвання паўкольцаў. Каб не парваць жалеза, пад балты падкладваюць шырокія шайбы. У месцах злучэння лістоў унутранай апалубкі падкладваюць драўляныя пракладкі таўшчынёй 25—30 мм, што дазволіць лёгка вызваліць унутранае кальцо пры дэмантажы.

Бетонную сумесь рыхтуюць на шчыльна збітым дашчаным насціле (бойцы) ці на жалезным лісце, у металічнай ёмістасці. **Састаў сумесі: цэмент маркі «400», пясок, шчэбень гранітны дробнай фракцыі (1:2:4 па аб'ёму). Абавязковая ўмова: цэмент павінен быць свежапрыгатаваны, без камякоў, праляжаць не больш за 6 месяцаў з дня вырабу. Размер асобных шчабёнак — ад 1/4 да 1/3 таўшчыні маналітных сценак кальца. Бетонная сумесь можа быць прыгатавана і без шчэбеню з запаўняльнікам з буйназярністага прыроднага пяску. У гэтым выпадку ўносяць у сумесь 3 часткі пяску.**

Паміж унутранай і вонкавай сценкамі апалубкі ўстанаўліваюць арматуру з тоўстага сталёвага дроту ў выглядзе гарызантальных і вертыкальных пруткоў патрэбнай даўжыні. Бетон ушчыльняюць штыкаваннем і вытрымліваюць 4—7 дзён, апалубку знімаюць.

У выпуску «Хатняй энцыклапедыі» выкарыстаны матэрыялы перыядычных выданняў, допісы нештатных аўтараў «Звязды».

Свае парады ў «Хатнюю энцыклапедыю» і пажаданні накіроўвайце на адрас газеты: 220041, г. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77.